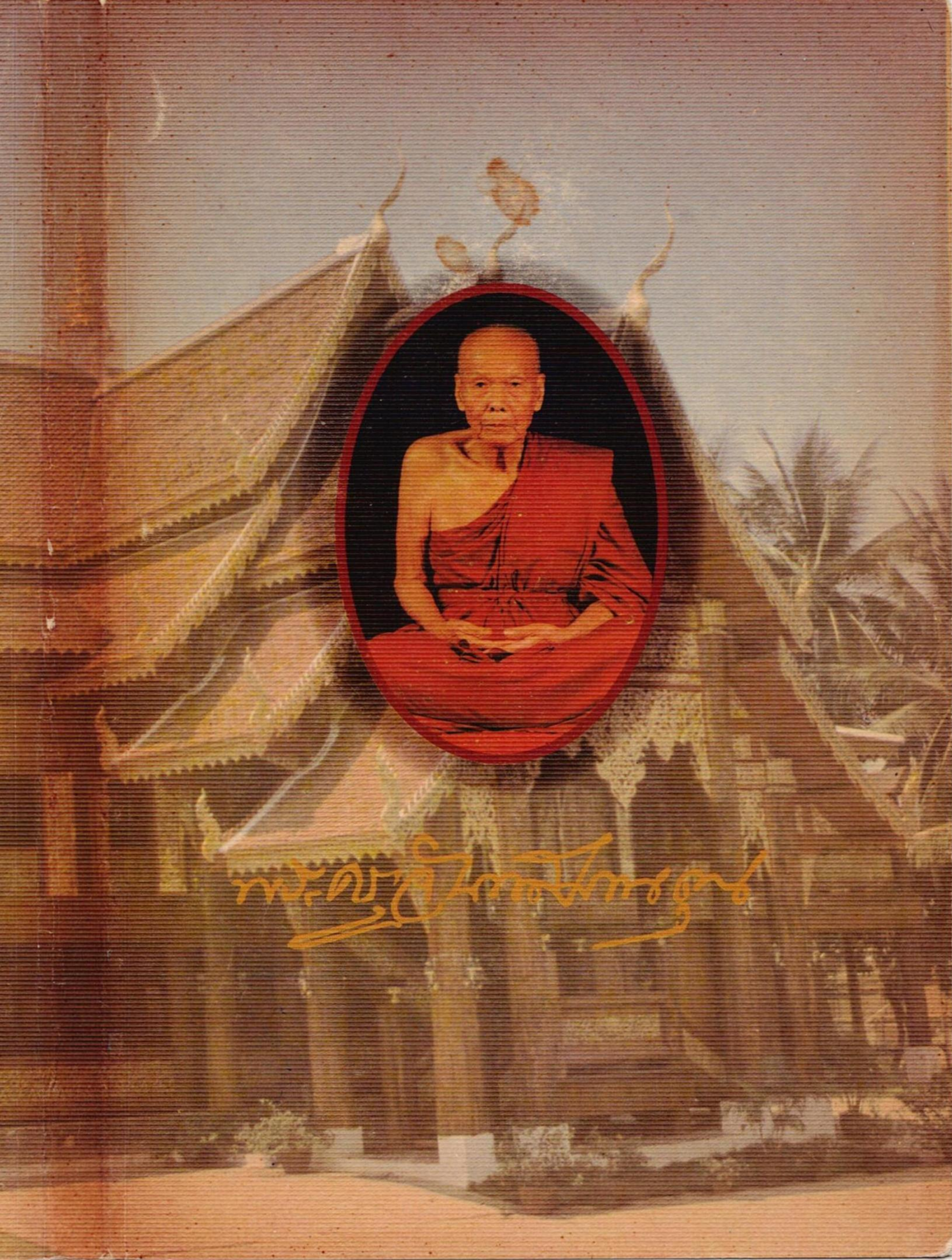

จันทสมานคุณอนุสรณ์

เนื่องในงานทำบุญครบ ๑๐๐ วัน

หลวงปู่หล้า

(พระครูจันทสมานคุณ)

วัดป่าตึง ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๖

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๔๑๖๕ **สำนักพระราชวัง**

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๗ วันพระราชทานศพ พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า จนฺโท) ณ ศาลาวัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วันจันทร์ ที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖ เวลา ๑๐.๐๐ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๙.๓๐ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม.

บุญสม พิมพ์.

วิลาวัลย์ ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า จนฺโท)
	เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

(แบบ ก.)

หมายรับสั่งที่ ๗๙๕๕ **สำนักพระราชวัง**

๒ เมษายน ๒๕๓๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดบำเพ็ญพระราชกุศล ๕๑ วันพระราชทานศพ พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า จนฺโท) ณ ศาลาการเปรียญวัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

วันพุธ ที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๖ เวลา ๑๐.๑๑ น. พระสงฆ์ ๑๐ รูปสวดพระพุทธมนต์ จบ มีพระธรรมเทศนากัณฑ์ ๑ แล้วพระสงฆ์ทั้งนั้นถวายพรพระ รับพระราชทานฉัน และบังสุกุล

เวลา ๑๔.๓๑ น. พระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรม.

บุญสม พิมพ์.

ทาน.

วัน	หน้าที่
	พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า จนฺโท) เพื่อทราบ.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่งโดยหน้าที่ราชการ

ครวตาววาท

แด่

พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้าตาทิพย์)

โดย

ศาสตราจารย์มณี พยอมยงค์

อาจารย์บุญยิ่ง พยอมยงค์

ฉันทลักษณ์ คร่าวล้านนาไทย

ประวัติการณ์ ข่าวสารป่าวร้อง ดั่งทั่วห้อง ล้านนาสัณฐาน
หญิงชายใหญ่น้อย ละห้อยใจผาน ข่าวการ**นิพพาน** ของหลวงปู่หล้า
ตนทรงศีล ทรงธรรมแก่กล้า อายุที่ฆาย่ำร้อย
เก้าสิบหกปี บ่มีหย่อนคล้อย เป็นสายสืบสร้อยยาวนาน

เป็นชาวสันกำแพง

ประวัติท่านนั้น บอกขั้นไขขาน บ้านปงชำบาน สำนักเกิดเจ้า
ปิตามาตา ผู้บังเกิดเกล้า ชาวสันกำแพงแหล่งนั้น
แม่แก้วพ่อเงิน เป็นนามชื่อชั้น ปิตุเรศเจ้ามารดา
ชาวสองแน่ชัด บ่มสังกา เดือนกันยาเป็นวันเกิดตั้ง
พุทธกาล นิพพานจอดจั้ง สองสี่สี่หนึ่งบอกไว้

ลูกหล้าสู่ศาสนา

คำหล้าลูกปลาย เจ้าสายดอกไม้ อายุใหญ่ได้วัยยา
ใคร่มาอยู่วัด เร่งรัดศึกษา อักขราอะอาเอโอ้
วัดป่าตึงชัย จาไขเล่าโต้ ให้เกิดประโยชน์
สิบเอ็ดปี มีการบวชพระ เป็นตนหนุ่มหน้อยเณรดี
อยู่เรียนที่วัด อายุซาวปี เข้าสู่พิธีเป็กข์ตุ๊บวชเจ้า
อุปสมบท เป็นสงฆ์หนุ่มเหน้า อยู่วัดป่าตึงที่นั้น

ศึกษาวิชา

คำหล้าศีลใส เรียนได้หลายชั้น ตามขีดขั้นปัญญา
เรียนร่ำรู้ หนังสือหนังหา อักขรา ไทยเหนือและใต้
หนังสือโบราณ ฝักขามอ่านได้ อ่านศิลาในจารึก
เรียนแกะเรียนขวัก สลักต่ำทึก เป็นรูปสร้างนานา
เรียนเขียนรูปลักษณ์ วิไลเลขา ประติมา โสภาอาจอ้า
ความรู้ใดใด ใจของพระหล้า ผาถะนา (ปรารถนา) เรียนสืบไว้

เป็นเจ้าอาวาส

ครูบาปินตา อาจารย์พระหล้า มรณภาพแล้ว
ชาวบ้านป่าตึง รัดรึงสอดแคล้ว ตะสะแหว้ว (รีบรับเอา) สมภาร
นิมนต์พระหล้า เป็นอธิการ วัดป่าตึงบาน กินทานสืบสร้าง

สร้างวัด

เป็นธุหลวง มีข่วงวัดกว้าง หอโรงวางที่พัก
แปลงโบสถ์วิหาร หอธรรมสำนัก ศาลาบาตรแก้วกำแพง
ขวักขีดไม้ หย่องแก้วสีแสง ติดดำแดง หยวาตยวะสว่างเสี้ยว
รูปฝาผนัง สร้างเนื้อเกลี้ยง เขียนนิยายธรรมพระพุทธ
เล้าโลมใจ คนในมนุษย์ ยามเข้ากราบไหว้บูชา

เป็นคนรอบรู้

มีความรอบรู้ ในเรื่องภาษา อักขรา ไทยเหนือและใต้
รู้ธรรมคำสอน ได้ค้อนออกมา วิตถารนักเก่งนัก

เป็นเจ้าคณะตำบล

ปกครองพระสงฆ์ เป็นองค์พิทักษ์ ตำบลออนใต้อาราม
อุปัชฌายะ บวชเป็กข์จาถาม ตามวินัย หลายปีขวบเข้า

ได้รับสมณศักดิ์

มหากษัตริย์ ภูมิพลเจ้า จอมภูบาลผ่านฟ้า
พระราชทาน นามขานสะง้า แก่พระหล้าองค์บุญ
พระครู**จันทะ** (ก่อเกื้ออุดหนุน) **สมานคุณ** เป็นนามแห่งเจ้า
สองห้าศูนย์สี่ ที่ทรงโปรดเกล้า ฯ เป็นเงาง้าวระ

ครูบาหล้าตาทิพย์

ท่านบอกจาไข ให้เณรและพระ ว่าลานใหญ่ต้นโบราณ
จักโค่นลงทับ กุฏิวิหาร เมื่อวาตกาล ลมพัดบ่วงใต้
พระเถรเณรชี รีบหนีบ่ใกล้ กลัวโพยภัยไม้ทับ
เกิดลมหลวง บิดกิ่วคว่างดับ ฟาดโฮงล่มทันควัน
คนใหญ่น้อย หันอัศจรรย์ เขาลือนัน ว่า**ตาทิพย์**แจ้ง

คนมาหาเคารพ

ศรัทธาหลวงหลาย บ่ได้เหือดแห้ง แรงศรัทธาบ่ลด
เอาของถวาย บ่หายเหือดงด นบกราบไหว้บูชา
มาขอเพิ่งพะ สืบดวงชะตา ขอลาภา โชคชัยใหญ่หน้อย
หลวงปู่เมตตา ขูณา(กรุณา)ใฝ่ห้อย ดับความเย็นเดือดร้อน

คนยากคนจน ทารณสะท้อน อดอยากกั้นนานา
มาขอเพิ่งพะ ท่านก็เมตตา หื้อโภชนา วัตถาแผ่นผ้า

มรณภาพ

เก้าสิบหกปี หลวงชีปู่หล้า เถิงมรณาภาพแล้ว
สิบหกกุมภา บ่คลาคลาดแคล้ว ตนท่านสิ้นชีวา
ทิ้งทอดไว้ กายะสังขาร์ หื้อฝูงศรัทธา ได้สากราบไหว้

คารวตาวาท

กล่าววาจา คารวะเจ้า ตนทรงบุญเลิศล้ำ
ยอหัตถา วันทากราบซ้ำ สามคาบกล้ำสามที
อาราธนะ วิญญาณใสศรี เข้าสู่บุรี เกษมเวียงแก้ว
อยู่ในหอเหม ปรีดิ์เปรมผ่องแผ้ว เป็นนิรันดร เที่ยงเท้า
เนานานเท่าใด หื้อได้เป็นเค้า นบนอบเจ้าบูชา
คารวตา วาทะวางเท่าอี้ เท่านี้กราบวันทา ก่อนแลเจ้าเฮย

บ้านยิ่งมณี ต.ริมใต้ อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่

24 มีนาคม 2536

คำไว้อาลัย

อนุสรณ์กถา

พระรัตนตรัย เป็นหลักชัยอันสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ในการกำหนดยึดถือเอาเป็นที่พึ่งที่ระลึกสำหรับตนในทุกกาลทุกสมัย ไม่ว่าในยามมีภัย หรือในยามปลอดภัยนั่นย่อมเป็นเครื่องแสดงออกอย่างหนึ่งว่า พระพุทธศาสนาได้เข้าไปสถิตย์มั่นอยู่ในจิตใจของประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีความกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตของประชาชน จนอาจกล่าวได้ว่า วิถีชีวิตตลอดถึงศิลปวัฒนธรรมของชาตินั้น มีพระพุทธศาสนาเป็นแกนกำหนดความเป็นไป นั่นย่อมเป็นเครื่องชี้บ่งถึงความจริงแท้ของศาสนธรรมที่อำนวยผลเป็นความสุข ความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติตาม และเป็นการแสดงผลของการปฏิบัติหน้าที่ของพระมหาเถรานุเถระ ที่ได้ทุ่มเทเสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของพุทธบุตรอย่างถูกต้อง และสมหน้าที่ที่สุด

พระครูจันทสมานคุณ ซึ่งเราทั้งหลายรู้จักกันดีในฐานะ หลวงปู่หล้า ตาทิพย์อดีตเจ้าอาวาสวัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพระเถระผู้เป็นที่เคารพนับถือของประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นชาวเชียงใหม่ หรือในถิ่นอื่น โดยมีความเคารพเลื่อมใสในปฏิปทาที่สงบเสงี่ยมเรียบร้อย เป็นสุปฏิบัติ ฝึกฝนบำเพ็ญสมณธรรมเจริญกัมมัฏฐาน มีความแก่กล้าในปัญญาญาณเป็นที่ประจักษ์ นับเป็นสังฆรัตน ผู้ทำหน้าที่แห่งพุทธบุตร ผู้เป็นที่รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนทั้งหลายทุกหมู่เหล่ารูปหนึ่ง นอกจากความเย็นใจที่ได้พบ ธรรมทานที่ให้แล้ว ท่านยังชอบให้ความสงเคราะห์ และอนุเคราะห์ด้วยวัตถุทานแก่บุคคลผู้ควรสงเคราะห์อนุเคราะห์อีกด้วย จะเห็นได้ในการทำบุญวันเกิดในแต่ละปี นอกจากทำบุญบำเพ็ญกุศลในส่วนต่างๆ แล้ว ท่านยังได้แจกวัตถุทานเพื่อสงเคราะห์ผู้ที่ควรสงเคราะห์เป็นประจำทุกปี ท่านได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นทั้งผู้รับ (ปฏิคาหก) เป็นทั้งผู้ให้ (ทายก) ในขณะเดียวกันอย่างน่าชมเชยยิ่ง

การมรณภาพของท่านนับเป็นการสูญเสียพระเถระผู้เป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของพุทธศานิกชนทั้งหลายไป ทั้งเป็นการสูญเสียพระเถระผู้เป็นกำลังสำคัญในการช่วยกันประกาศเผยแผ่ธรรมไปอีกรูปหนึ่งอย่างน่าอาลัยยิ่ง

ขอถวายความเคารพและแสดงความอาลัยถึงมา ณ โอกาสนี้

(พระธรรมปัญญาบดี)

เจ้าอาวาสวัดปากน้ำและเจ้าคณะภาค ๗

วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กทม.

๑ เมษายน ๒๕๓๖

คุณสมบัติหลวงปู่หล้า

ท่านพระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า ตาทิพย์) วัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นพระเถระผู้ใหญ่ผู้ทรงคุณมีคุณสมบัติประกอบด้วยปฏิปทา ข้อปฏิบัติที่ดีงามควรแก่การกราบไหว้บูชา มีบารมีธรรมส่อแสดงถึงภูมิธรรมที่สั่งสอนอบรมมาแต่อดีตชาติ สามารถชักจูง ดลใจให้ผู้ที่ได้รู้ ได้เห็น เกิดศรัทธา ความเคารพเลื่อมใส พอใจที่จะทำบุญทำทานด้วยความยินดีปีติ

คุณสมบัติประการแรกของหลวงปู่ หลวงปู่มีอายุยืนนานได้ 96 ปี นับเป็นผู้เจริญโดยวัยวุฒิ ในฐานะที่หลวงปู่เป็นพระสงฆ์ ประกอบด้วยอายุพรรษามาก เป็นคุณสมบัติที่ก่อให้เกิดศรัทธาความเลื่อมใสมากยิ่งขึ้น

คุณสมบัติประการที่ 2 หลวงปู่มีรูปร่างสูงใหญ่ สง่างามน่าเคารพ สมัยเมื่อหลวงปู่เป็นหนุ่มคงจะมีบุคคลิกที่สง่าผ่าเผย มีเสน่ห์ที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็นไม่น้อยบุญนักบุญหนาที่หลวงปู่นำเอาชีวิตพรหมจรรย์ผ่านพ้นอุปสรรคปัญหานานาประการมาด้วยดีอยู่ครองสมณะเพศจนแก่ชรา เป็นโอกาสที่คณะศิษย์คณะศรัทธาได้กราบไหว้

คุณสมบัติประการที่ 3 หลวงปู่มีใบหน้าไม่บูดบึ้ง มีความยิ้มแย้มแจ่มใสปรากฏอยู่บนใบหน้าตลอดเวลา มีอัธยาศัยนุ่มนวล เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่บุคคลโดยไม่เลือกหน้า ยินดีที่จะต้อนรับปราศรัยกับบุคคลทุกระดับชั้น ยากดีมีจน มีโอกาสได้รับความเมตตาโดยทั่วถึงกัน

คุณสมบัติประการที่ 4 หลวงปู่มีความทรงจำที่ดีเลิศ บรรดาพระสูตรทั้งหลายที่ใช้สวดในพิธีกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นตำราแบบโบราณและตำราแบบสมัย

ปัจจุบันหลวงปู่หล้าจะทรงจำไว้ได้อย่างแม่นยำ คุณสมบัติเช่นนี้หาได้ยากในวงการคณะสงฆ์โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน

หลวงปู่ใช่ว่าจะทรงจำเรื่องพระสูตรที่เป็นตำหรับตำราในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น คำค่าว คำโบราณ คติธรรมคำสอนของเมืองเหนือก็จะจำได้อย่างแม่นยำสามารถนำมาเล่าให้คณะศิษย์ฟังด้วยอารมณ์ที่ขบขัน

คุณสมบัติประการที่ 5 หลวงปู่มีความรู้ความสามารถในทางสถาปนิก สักขีพยานในเรื่องนี้คือ กุฏิหลังสุดท้ายที่เป็นที่ตั้งศพของหลวงปู่อยู่ในปัจจุบันนี้เกิดจากสมองหลวงปู่ แสดงถึงความรู้ความสามารถของหลวงปู่โดยแท้ (เขียนตามที่พระปลัดเกษม เขมจาโร ศิษย์ใกล้ชิดเล่าให้ฟัง) ทุกท่านที่ไปกราบศพหลวงปู่คงได้เห็นกุฏิหลังที่กล่าวถึงนี้ จะเห็นได้ว่าเป็นกุฏิที่ทรงแบบไทยล้านนาสวยงาม วัสดุก่อสร้างจะเป็นไม้สักที่คัดเลือกมาอย่างดี มีการแกะสลักลวดลายไทย มีเครื่องประดับที่ทันสมัย หลวงปู่ได้อยู่กุฏิหลังนี้เมื่อมีชีวิตอยู่เพียง 2 วันเท่านั้น แต่ก็ได้ใช้ตั้งศพของหลวงปู่จากที่ท่านมรณะภาพแล้ว นับว่าได้ใช้กุฏิหลังนี้เพื่อหลวงปู่ได้อย่างคุ้มค่า

ข้าพเจ้าผู้เขียนเรื่องนี้ได้เข้าไปพักรักษาตัวอยู่ที่ตึกสุจิณโณ โรงพยาบาลมหานครเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 11-25 มกราคม 2536 ขณะนั้นหลวงปู่ก็ได้พักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลเช่นเดียวกัน พระปลัดเกษม เขมจาโร ได้ไปกราบหลวงปู่ว่า ท่านเจ้าคุณพระธรรมดิลก ก็เข้ามาพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเหมือนกัน หลวงปู่ย้อนถามว่า**ท่านเจ้าคุณเปิ้นก็แก่แล้วกา**

คำย้อนถามของหลวงปู่เป็นทำนองถามทีเล่นทีจริง จะคิดไปแง่ไหน มุมไหนก็ได้

ถ้าจะคิดในมุมของธรรมะ ก็จะได้ความว่าคนแก่มิใช่จะมีเพียงหลวงปู่

คนเดียว ใครๆก็แก่ ยากดี มีจน ราชา ยาจก พระครู เจ้าคุณ จะต้องแก่ด้วยกันทั้งนั้น เมื่อแก่แล้วจะต้องเจ็บ เจ็บแล้วจะต้องตาย

จากคำถามของหลวงปู่นี้ หลวงปู่เป็นคนมีอารมณ์ขำ มองดูสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเป็นสิ่งที่ควรชวนให้เกิดอารมณ์ดีน่าขบขัน เป็นคนมองดูโลกในแง่ที่ดี ไม่เก็บเอามาเป็นทุกข์ทรมานจิตใจ หลวงปู่จึงได้รับการยกย่องโดยการถวายสมัญญานามจากคณะศิษย์และประชาชนว่า"**หลวงปู่หล้า ตาทิพย์**"

หลวงปู่ได้ลาจากคณะศิษย์และประชาชน ไปสู่ปรโลกด้วยความเป็นสุขแล้ว

พระธรรมดิลก

28 มีนาคม 2536

ความทรงจำ

เมื่อปี พ.ศ. 2484 ข้าพเจ้าได้รับคำสั่งจากสมเด็จพระวันรัต วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพมหานคร เจ้าคณะมณฑลพายัพ ครั้งยังสมณศักดิ์เป็นพระพรหมมุนีส่งมาอยู่จังหวัดเชียงใหม่ แล้วทางเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ ได้ส่งข้าพเจ้ามาประจำอยู่ที่อำเภอสันกำแพง ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพงหน้าที่ครูสอนปริยัติธรรม วันที่ 8 ธันวาคม 2484 สงครามมหาเอเชียบูรพาอุบัติขึ้นในประเทศไทย เป็นวันสอบไล่นักธรรมวันสุดท้าย นักเรียนเกิดระส่ำระสายจะกลับวัด ข้าพเจ้าได้แนะนำให้อยู่ในความสงบและให้อยู่สอบไล่นักธรรมวันสุดท้าย ได้แจ้งให้แม่ครัวรีบทำอาหารให้เร็วขึ้นเวลาประมาณ 10.00 น. ได้เปิดโอกาสให้พระเณรนักเรียนนักธรรมลงศาลาฉันเพล เวลา 12.00 น.เศษ ให้เข้าห้องสอบนักธรรมก่อนเวลา แล้วให้กรรมการเปิดซองปัญหาธรรมดำเนินการสอบเป็นกรณีพิเศษ เมื่อนักเรียนนักธรรมเข้าห้องสอบเป็นวิชาวินัยบัญญัติ ซึ่งสอบวันสุดท้ายเมื่อนักเรียนส่งปัญหาข้อสอบหมดทุกห้องทุกชั้น นับจำนวนข้อสอบเข้าห่อซองปัญหา แล้วประกาศให้นักเรียนกลับวัดได้ เหตุการณ์วันนั้นวุ่นวายสับสนมากพอสมควรเพราะได้รับทราบข่าวว่าเกิดสงครามโลกเป็นครั้งที่ 2

เมื่อ พ.ศ. 2485 เจ้าคณะมณฑลพายัพได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าพเจ้าเป็นเจ้าคณะแขวงสันกำแพงและเป็นพระอุปัชฌาย์ ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานปกครองคณะสงฆ์อำเภอสันกำแพง ได้มีการประชุม เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ในเขตอำเภอสันกำแพง ได้รู้ว่าพระครูจันทสมานคุณ (ครูบาหล้าตาทิพย์) เป็นเจ้าคณะตำบลออนใต้ จึงถือโอกาสไปเยี่ยม และได้เยี่ยมเจ้าคณะตำบลต่างๆ ในเขตอำเภอสันกำแพง ต่อมาเจ้าคณะตำบลแม่ทาว่างลง จึงได้มอบหมายการปกครองคณะสงฆ์ตำบลแม่ทา มาขึ้นปกครองตำบลออนใต้ ซึ่งมีพระครูจันทสมานคุณเป็นเจ้าคณะตำบล และได้อนุญาตให้เป็น พระอุปัชฌาย์ในเขตตำบลแม่ทา บาง

คราวให้ศรัธทาในเขตตำบลแม่ทา มาบรรพชาอุปสมบทที่วัดป่าตึง ตำบลออนใต้บ้าง ระยะทางระหว่างตำบลออนใต้ไปแม่ทาห่างไกลกันมากต้องใช้เวลาเดินทาง 1 วันเต็มๆ ถ้าเป็นฤดูฝนบางทีต้องค้างคืนบางคราวต้องเดินทางไปสถานีรถไฟทาชมพู กลับเชียงใหม่แล้วไปอำเภอสันกำแพง

ปฏิปทา พระครูจันทสมานคุณ เป็นพระที่มีความอดทน มั่นคงในพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด ทรงจำพระปาฏิโมกข์ จำสวดมนต์สูตรต่างๆ ได้แม่นยำ เป็นหลักเป็นหัวหน้าในด้านศาสนพิธีเป็นอย่างดี ควรแก่การยกย่องเชิดชูบูชาของคณะสงฆ์และศรัทธาโดยทั่วไป แม้อายุจะมากแล้วยังทรงจำพระปาฏิโมกข์ได้แม่นยำ สุมควรเป็นตัวอย่างในวงการคณะสงฆ์ โดยเฉพาะมหาสมันสูตรซึ่งเป็นสูตรที่ยาวนานที่สุดท่านก็สามารถทบทวนมหาสมัยสูตรประจำทุกวันประชาชนโดยทั่วไปมีความนิยมชมชอบ ขอรดน้ำมนต์เป็นจำ โดยเฉพาะทหารอากาศกองบิน 41 นิมนต์ท่านพระครูจันทสมานคุณ มาเป็นประธานในการประกอบการกุศลของกองบิน 41 เป็นประจำ

พระครูจันทสมานคุณ ท่านเจริญอายุมาถึง 97 ปี มาถึงแก่มรณภาพเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2536 ยังความเศร้าสลดใจ มาสู่พระสงฆ์สามเณรศรัทธาญาติโยม พุทธบริษัทโดยทั่วไป และต่างก็มาเคารพศพตั้งแต่วันมรณภาพจนตราบเท่าทุกวันนี้ เพราะท่านพระครูเกิดมาดี บวชมาดี ได้ปฏิบัติธรรมวินัยดีเป็นสงฆ์ดี เป็นศรีสง่าแก่การคณะสงฆ์ แม้แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้โปรดพระราชทานน้ำสรง ให้นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ นำน้ำสรงมาสรงศพพระครูจันทสมานคุณ (ครูบาหล้า ตาทิพย์) นำความปลาบปลื้มปิติยินดี มาสู่ศิษยานุศิษย์ คณะสงฆ์ตลอดถึงศรัทธาประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในครั้งนี้

เพราะพระครูจันทสมานคุณ เป็นพระสุปฏิบัติคือ ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติสมควร ตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าทุกประการ

(พระเทพสิงหคณาจารย์)

เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

ข้อคิดควรคำนึง

หลวงปู่หล้า (พระครูจันทสมานคุณ) ท่านเกิดในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ร.5 ท่านเกิดที่ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพงโดยกำเนิด มีโยมบิดาชื่อ เงิน โยมมารดาชื่อ แก้ว ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ 11 ปี กระทั่งอุปสมบทหลวงปู่หล้าท่านเป็นพระที่ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีเมตตาจิต มีมิตรภาพต่อผู้ที่พบเห็น ท่านได้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของศิษยานุศิษย์และญาติโยมทั้งปวง ท่านได้แนะนำอบรมมวลศิษย์ให้รู้ซึ้งถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อีกประการหนึ่ง ท่านเป็นผู้ที่มองคนในแง่ดีเสมอ มีอุปนิสัยน้ำใจหนักแน่นอดทน ท่านได้อยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ตั้งแต่บวชเป็นสามเณรจนกระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

เมื่อท่านถึงกาลมรณภาพไปแล้ว ย่อมยังความเศร้าโศกและความอาลัยแก่คณะศิษย์และศรัทธาญาติโยม ตลอดจนถึงผู้ที่เคารพนับถือเป็นอย่างมาก ในฐานะที่เราชาวพุทธทั้งหลายเมื่อมองเป็นการเกิด การแก่ การเจ็บ การตายเช่นนี้แล้ว ควรกระทำความเข้าใจให้เห็นลึกซึ้งของสังขารธรรมว่าไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน สิ่งที่เราจะต้องรีบทำเมื่อยังมีชีวิตอยู่ควรรีบทำความดี สร้างบุญกุศลอย่าได้มัวเมาในชีวิต ช่วยสร้างสรรค์ชีวิตของตนให้เจริญมั่นคงในโลกนี้ให้ได้

ถึงหลวงปู่หล้าท่านจะจากไป ก็เป็นเพียงการจากไปแต่สรีระร่างกายเท่านั้น ส่วนคุณงามความดีทั้งหลายที่หลวงปู่หล้าได้สร้างไว้นั้นหาดับไปไม่

ด้วยอำนาจคุณงามความดีที่หลวงปู่ได้บำเพ็ญมาก็ดี คุณงามความดีที่

ศิษย์ยานุศิษย์ทั้งหลายได้บำเพ็ญมาก็ดี และคณะศรัทธาญาติโยมบำเพ็ญมาก็ดี ขอจงเป็นพลวะปัจจัยให้ดวงวิญญาณของหลวงปู่ได้ประสบสุขในสัมปรายภพนั้นๆ ด้วยเทอญ

พระอุดมกิตติมงคล

รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

วัดบุพพาราม อ.เมือง จังหวัดเชียงใหม่

ครูบาหล้า

พระครูจันทสมานคุณ หรือหลวงปู่หล้า หรือนัยหนึ่ง หลวงปู่หล้าตาทิพย์หรือชาวเหนือเรียก"**ครูบาหล้า**" พระมหาเถระสูงพรรษาชาวล้านนา ผู้เปี่ยมล้นด้วยบุญบารมีและมีเมตตาธรรม จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของศิษยานุศิษย์และศรัทธาสาธุชน ตลอดชีวิตของสมณเพศ ได้อุทิศตนเพื่อส่วนรวม ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ทั้งปริยัติธรรมและปฏิบัติธรรมให้เจริญก้าวหน้า นอกจากได้ปฏิบัติศาสนกิจ อันเป็นกิจของสงฆ์อย่างสมบูรณ์ ยังได้สร้างสรรค์ศาสนวัตถุอีกมากมาย จนเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตามหาชนทั้งหลาย

หลวงปู่หล้าบำเพ็ญ"**บุญกิริยาวัตถุ**"เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล และเพื่อสุขแก่ชาวโลกทั้งหลาย ด้วยปาฏิหารย์ที่สงบแน่วแน่มุ่งสู่กระแสธรรม ด้วยพลังใจที่ยิ่งใหญ่ และการเสียสละตลอดชีวิตของหลวงปู่หล้าผู้มีญาณพิเศษ และผู้เป็นบุคคล 5 แผ่นดิน ทำให้วัดป่าตึง ตำบลออนใต้อำเภอสันกำแพงแห่งนี้กลายเป็นศูนย์รวมจิตใจบรรดาชาวพุทธที่พากันหลั่งไหลไปกราบนมัสการ

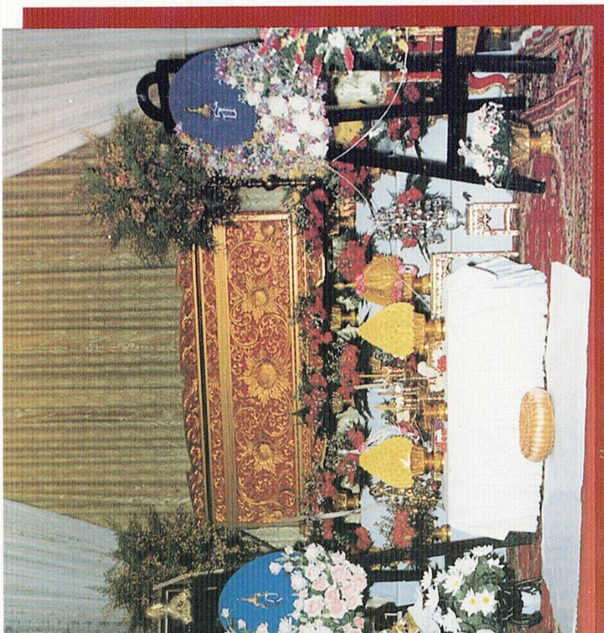
บัดนี้...หลวงปู่หล้าถึงกาลมรณภาพแล้วอย่างสงบ แยกจิตออกจากร่างละสังขารไป ยังความเศร้าโศกเสียใจให้แก่บรรดาสานุศิษย์ นับเป็นความสูญเสียครั้งใหญ่หลวงของชาวเชียงใหม่ ที่ต้องสูญเสียพระมหาเถระผู้เป็นสุปฏิปันโนและเป็นกำลังสำคัญของพระศาสนาอีกรูปหนึ่ง แม้พระคุณท่านจะจากไปตามกฎพระไตรลักษณ์ แต่คุณความดี หลักธรรม และคำสอนยังอยู่ เพื่อเป็นกัลยาณมิตร ระลึกถึง และเคารพบูชา"**ร่างกายเป็นของไม่เที่ยง ร่างกายเป็นของไม่คงที่ มีแต่แปรปรวน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เป็นอนิจจัง เป็นทุกข์ สังขารกับอนิจจังมีมาช้านาน**" คือความจริงที่ได้กล่าวไว้ก่อนมรณภาพ

ในนามของชาวเชียงใหม่ จึงขอตั้งจิตอธิษฐานขอให้ดวงวิญญาณของหลวงปู่หล้าจงสู่สุขคติ และเสวยสุขในสัมปรายภพด้วยเทอญ

(นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์)
ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่

ภาพงานบำเพ็ญกุศลศพ

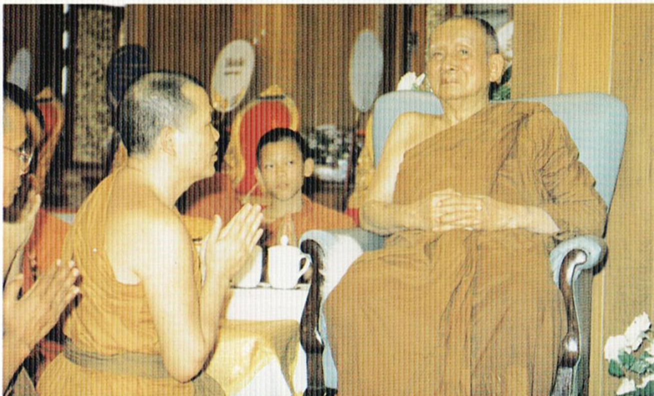
พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า)

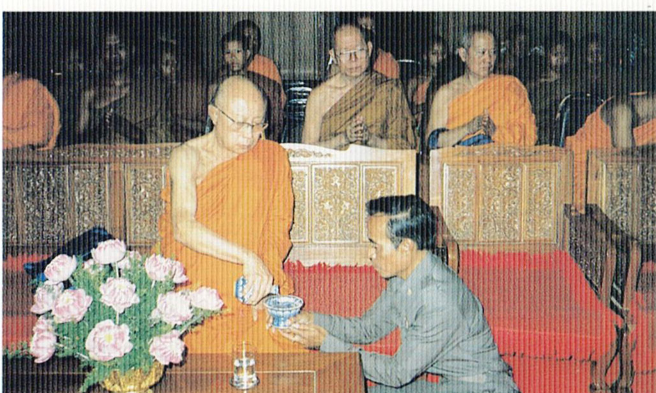
ศพหลวงปู่หล้า ตั้งบำเพ็ญกุศล ณ กุฎิหลังใหม่ เปิดให้สาธุชนเคารพทุกวัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
พวงมาลาวางประดับหน้าหีบศพพระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า)

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปรินายก
เสด็จคารวะศพพระครูจันทสมานคุณ

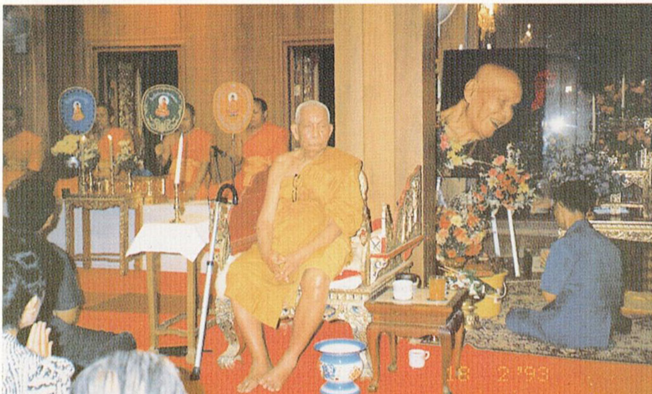
สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ วัดเบญจบพิตรดุสิตวนาราม เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ กรวดน้ำเพื่ออุทิศส่วนกุศลในการบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่หล้า ในพระบรมราชานุเคราะห์

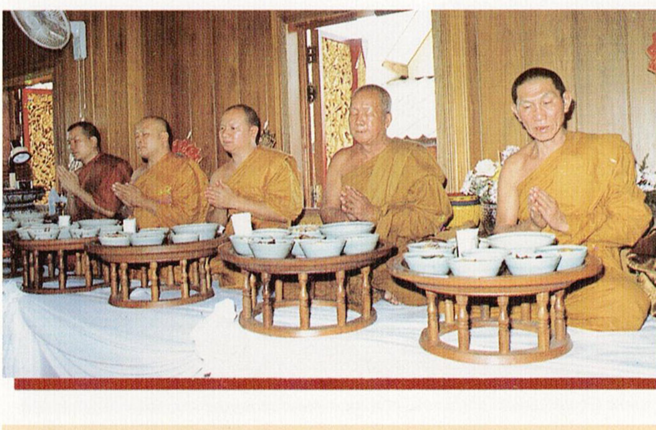
พระธรรมดิลก วัดเจดีย์หลวง, วัดป่าดาราภิรมย์
รองเจ้าคณะภาค 4, 5, 6, 7 (ธรรมยุต) สรงน้ำศพหลวงปู่หล้า

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์
ปากเกร็ด นนทบุรี กราบคารวะศพหลวงปู่

พระเทพสิงหคณจารย์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม ฝ่ายมหานิกาย
วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร มาร่วมในงานบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่หล้า

พระเทพสิงหคณาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เป็นประธาน
พร้อมด้วยพระสงฆ์ทรงสมณศักดิ์ รับพระราชทานฉัน ในงานบำ
เพ็ญกุศลสัตตมวาร ในพระบรมราชานุเคราะห์

พระสุนทรพุทธิธาดา เจ้าอาวาสวัดศรีโสดา แสดงพระธรรมเทศนาในงาน
บำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่หล้า และนายเมตตา พุ่มชูศรี ถวายผ้าไตรบังสุกุล

พระครูธรรมโกศล เจ้าอาวาสวัดร้องวัวแดง เจ้าคณะอำเภอสันกำแพง
กำลังสรงน้ำศพพระจันทสมานคุณ

พระครูพิพัฒน์กิจจานุรักษ์ (ครูบาวงศ์) วัดพระบาทห้วยต้ม อ.ลี้
จ.ลำพูน เคารพศพหลวงปู่หล้า

พระปลัดเกษม เขมจาโร, พระสมศักดิ์ สิริจนฺโท และพระยงยุทธ ยุตฺตธมฺโม
ศิษย์ผู้อุปฐากใกล้ชิด

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติกุล พร้อมด้วย พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าสิริภาจุฑาภรณ์ เสด็จฯ มานมัสการศพหลวงปู่หล้า และถวายปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร่วมงานพิธีบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่หล้า

นายชนะศักดิ์ ยุวบูรณ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ ประธานพิธีสรงน้ำศพ
พระครูจันทสมานคุณ (หลวงปู่หล้า) เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2536

คณะเจ้าหน้าที่สำนักพระราชวัง เคารพศพหลวงปู่หล้า

บรรดาศิษยานุศิษย์และศรัทธาสาธุชน ร่วมในพิธีบำเพ็ญกุศลศพหลวงปู่หล้า

สารบัญ

ประวัติหลวงปู่หล้า

บทนำ

ประวัติหลวงปู่หล้านี้ ได้จัดทำขึ้นภายหลังหลวงปู่หล้ามรณภาพแล้ว โดยเรียบเรียงจากหนังสือคำสอนหลวงปู่หล้าและหนังสือประวัติหลวงปู่หล้า ซึ่งทั้ง 2 เล่มนี้ ได้จากการสัมภาษณ์หลวงปู่หล้าในช่วงอายุ 92 และ93 ปี อันเป็นการบอกเล่าทั้งประวัติท่านเองในอดีต และเรื่องราวประวัติศาสตร์รวมอยู่ด้วย

การเรียบเรียงขึ้นใหม่ครั้งนี้ ได้ขอความกรุณาพระปลัดเกษม เขมจาโร พระอุปัฏฐากหลวงปู่หล้า ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ดูแลปรนนิบัติหลวงปู่หล้าอย่างใกล้ชิดมานานจนถึงวาระสุดท้าย ตรวจทานความถูกต้องที่เป็นทางเดียวที่จะกระทำได้ดีที่สุด

หลวงปู่หล้า

หลวงปู่หล้า มีชื่อ**หล้า** ฉายา**จนฺโท** (อ่านว่าจันโท) ฉายา หรือชื่อที่อุปัชฌาย์ คือพระเถระผู้บวชกุลบุตรในพระพุทธศาสนาตั้งให้ท่านได้แก่"**จนฺโท**" นั้นแปลว่าพระจันทร์ การตั้งฉายาเป็นไปตามวันเกิด หลวงปู่หล้าเกิดวันพฤหัสบดี

เกิดที่บ้านปง

หลวงปู่หล้า เกิดวันพฤหัสบดี ขึ้น 7 ค่ำ เดือน 11 (เดือนเกี๋ยงเหนือ) ตรงกับวันที่ 22 กันยายน 2411 ซึ่งเป็นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่5) แต่หากดูจากประวัติเมืองเชียงใหม่แล้ว อยู่ในช่วงผลัดเปลี่ยนเจ้าผู้ครองนครจากเจ้าผู้ครองนครองค์ที่ 7 พระเจ้าอินทวิชยานนท์ หรือ "เจ้าหลวงตาขาว" (พ.ศ. 2426-2439) เป็นเจ้าผู้ครองนครองค์ที่ 8 คือ เจ้าอินทวโรสสุริยวงศ์ (พ.ศ. 2442-2452)

หลวงปู่หล้า เกิดที่บ้านปง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่(บ้านปงอยู่ห่างจากวัดป่าตึงประมาณ 1 กม. ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้)สำหรับบริเวณนี้ ในอดีตเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาของภาคเหนือ จึงปรากฏเตาเผาและเครื่องปั้นดินเผา โดยอาจารย์ไกรศรี นิมมานเหมินท์ สำรวจเตาเผา เมื่อพ.ศ. 2495 มีจำนวนถึง 83 เตา จึงได้ทำการเผยแพรในปีพ.ศ. 2503 ในชื่อ"**เตาสันกำแพง**" ผลผลิตส่วนหนึ่งชาวบ้าน และอาจารย์ไกรศรี ได้นำถวายหลวงปู่หล้าให้เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ของวัดป่าตึง เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาต่อไป

สกุลบุญมาคำ

โยมพ่อชื่อ นายเงิน โยมแม่ชื่อ นางแก้ว นามสกุลบุญมาคำ เหตุที่มีนามสกุลนี้ หลวงปู่หล้าเล่าว่า**"เพราะพ่ออุ้ย (ปู่) อบุญมา แม่อุ๊ย (ย่า) ชื่อคำเมื่อมีการนามสกุล กำนันจึงตั้งให้เป็น "บุญมาคำ" ทุกคนทั้งโยมพ่อโยมแม่ พ่ออุ้ย แม่อุ้ย เป็นชาวบ้านปงมีอาชีพทำนา มีรากอยู่ที่บ้านปงมานานแล้ว"**

หลวงปู่หล้าเป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว จึงมีชื่อเดิมว่า **"หล้า"** เพราะชาวเหนือนิยมเรียกลูกคนสุดท้องว่า "หล้า" ซึ่งหมายถึงสุดท้าย หลวงปู่หล้า มีพี่น้อง 4 คน เสียชีวิตหมดแล้ว ได้แก่

1. นายปวน
2. แม่แสง
3. นางเกี๋ยงคำ
4. นายคำ

หลวงปู่หล้ากำพร้าพ่อตั้งแต่อายุ 1 ขวบเท่านั้น โยมแม่จึงเลี้ยงดูบุตรทั้งหมดเพียงลำพังตนเอง หลวงปู่หล้าเล่าให้ฟังว่า**"การเลี้ยงลูกสมัยก่อน ต้องช่วยกันทำงาน ช่วยเลี้ยงวัว ทำผิดก็ถูกเฆี่ยน ทำพลาดก็ถูกเอ็ด"**

เด็กวัดป่าตึง

หลวงปู่หล้า หรือเด็กชายหล้า บุญมาคำ อายุได้ ๘ ขวบ โยมแม่ก็นำไปฝากกับครูปินตา เจ้าอาวาสวัดป่าตึง ให้เป็นเด็กวัด (สมัยก่อนชาวบ้านนิยมฝากบุตรชายให้เป็นเด็กวัดเพื่อศึกษาเล่าเรียน)**หลวงปู่หล้าจึงได้เรียนหนังสือเป็นครั้งแรกกับครูบาปินตา แต่ขณะนั้นหลวงปู่หล้าเรียนหนังสือพื้นเมือง** (ช่วงนั้นตรงกับ พ.ศ. 2450 เกิดความขัดแย้งระหว่างพระสงฆ์พื้นเมือง ภายใต้การนำของครูบาฝายหิน เจ้าอาวาสวัดฝายหิน เชียงใหม่ ซึ่งได้รับสถาปนาเป็น

ปฐมสังฆนายกองค์ที่ 1 พ.ศ. 2438 กับพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุตนิกาย นำโดยมหาปิงเจ้าคุณนพีสีศาลคุณ จนมีการกล่าวขวัญเรื่องนี้ว่า"**จะไหว้ตุ๊ป่า หรือ จะไหว้ตุ๊บ้าน**" คำว่า"**ตุ๊**" หมายถึง พระ จนความทราบถึงสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรส สมเด็จพระสังฆราช และรัชกาลที่ 5 จึงทรงมีรับสั่งให้อาราธนาครูบาฝ่ายหินลงไปเฝ้าในปี พ.ศ. 2499 ขณะนั้นครูบาฝ่ายหินมีอายุ 75 ปี ครูบาฝ่ายหินได้ถวายพระพรให้ทรงทราบเป็นที่พอพระราชหฤทัยยิ่ง โปรดเกล้าถวายสมณศักดิ์ตำแหน่งพระราชาคณะให้ครูบาฝ่ายหินเป็นพระอภัยสารทะสังฆปาโมกข์ ฉะนั้น ปีที่หลวงปู่หล้าไปเป็นเด็กวัดป่าตึงนั้น ทางราชการส่งเสริมให้ทุกๆ วัดจัดการศึกษาแก่กุลบุตร โดยยังคงผ่อนผันให้ใช้อักษรพื้นเมืองในการเรียนการสอน)

สู่ร่มสกาวพัสตร์

หลวงปู่หล้าเป็นเด็กวัด ศึกษาเล่าเรียนกับครูบาปินตา จนกระทั่งอายุ 11 ขวบ ก็บวชเป็นสามเณรในช่วงเข้ารุกขมูล เข้ากรรมอยู่ในป่า มีผู้บวชเณรพร้อมกันครั้งนั้น 7 คน ครูบาปินตาเป็นผู้บวชให้ทุกคนต้องไปอยู่รุกขมูลในป่าช้า การเข้ากรรม หรือ อยู่กรรม หรือ การไปอยู่รุกขมูล เรียกว่าประเพณีเข้าโสสานกรรมซึ่งเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนา มักทำกันในบริเวณป่าช้าที่อยู่นอกวัด ผู้เข้าบำเพ็ญโสสานกรรมต้องถือปฏิบัติเคร่งครัดเพื่อต้องการบรรเทากิเลสตัณหา ความห่วงต่อวัตถุ ต้องสร้างความดีด้านจิตใจให้เกิด

(วัดป่าตึง อยู่ในหมู่บ้านป่าตึง หมู่ 7 ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ สร้างเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2425 ปัจจุบันอายุ 111 ปี โดยครูบาปินตาพบว่าสถานที่แห่งนี้เดิมเป็นวัดร้าง มีเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาติ มีศิลาจารึก เตาเผาเครื่องสังคโลกอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งมีชาวบ้านอาศัยอยู่อย่าง

หนาแน่น จึงได้ชักชวนชาวบ้านบูรณะวัดร้างแห่งนี้ ได้รับประกาศแต่งตั้งจากกระทรวงศึกษาธิการ ตามประกาศลงวันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2497)

นักอนุรักษ์นิยม

ขณะที่บวชเป็นสามเณรอยู่นั้น หลวงปู่หล้ามิได้เรียน แต่เพียงหนังสือพื้นเมืองเท่านั้นแต่ได้เรียนหนังสือไทยด้วย โดยเรียนกับพระอุ่น ซึ่งเคยไปจำพรรษาที่วัดอู่ทรายคำในเมืองเชียงใหม่ และเรียนหนังสือไทยที่โรงเรียนประจำมณฑลพายัพ (ปัจจุบันคือโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย) แต่ครูบาปินตาไม่สนับสนุนให้พระเณรเรียนหนังสือไทย ในที่สุดพระอุ่นจึงต้องเลิกสอน (ช่วงนั้นทางการพยายามให้ทุกท้องถิ่นเรียนรู้ภาษาไทยภาคกลาง ซึ่งโรงเรียนเคร่งครัดมาก ผู้ใดพูดภาษาพื้นเมืองต้องถูกปรับ พระสงฆ์พื้นเมืองกลุ่มหนึ่งต้องการรักษาเอกลักษณ์ทางภาษาของท้องถิ่นไว้ จึงไม่สนับสนุนการเรียนภาษาไทยภาคกลางและครูบาปินตาก็เป็นผู้หนึ่งด้วย)

เข้าเมืองเชียงใหม่

หลวงปู่หล้าศึกษาเล่าเรียนทั้งอักขรวิธี และธรรมปฏิบัติกับครูบาปินตาเรื่อยมาจวบจนกระทั่งอายุ 18 ปี จึงเดินทางเข้าไปจำพรรษาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ เพื่อเรียนนักธรรมที่วัดเชตุพน ตำบลวัดเกตุ อำเภอเมืองซึ่งการเดินทางสมัยก่อนลำบากมากไม่มีถนนหนทาง ไม่มีรถรา พาหนะใดๆ ก็ไม่มี จะไปไหนก็ต้องเดินไป อย่างเช่นจะไปเชียงใหม่ ชาวบ้านปงก็ต้องออกเดินทางตั้งแต่ตี 2 ก็จะไปสว่างเอาที่เชียงใหม่ หลวงปู่หล้าเล่าว่า"**หลวงปู่หล้าก็ต้องเดินเหมือนกัน**"

อุปสมบท

หลวงปู่หล้าเรียนนักธรรมที่วัดเชตุพนเพียง 1 ปี ยังไม่ทันสำเร็จ ก็ต้องเดินทางกลับวัดป่าตึง เพื่อปรนนิบัติครูบาปินตาที่ชราภาพ ด้วยความกตัญญูนอกจากปรนนิบัติแล้วก็ติดตามครูบาปินตาไปตามที่ต่างๆ ด้วย เมื่ออายุครบ 20 ปี ก็อุปสมบทในอุโบสถน้ำ ปัจจุบันอุโบสถน้ำหลังนี้ถูกรื้อไปแล้ว (การอุปสมบทในอุโบสถน้ำ หรือ การอุปสมบทแบบนทีสีมา หรืออุทกกุกเขปสีมา หรือแพโบสถ์ในน้ำ เป็นประเพณีที่รับมาจากสำนักมหาวิหารของลังกา สมัยโบราณนิยมกันมาก พระสุมนเถระผู้นำพระพุทธศาสนาลัทธิเถรวาทมาเผยแผ่ในล้านนา เมื่อ พ.ศ. 1912 สมัยพระเจ้ากือนากษัตริย์องค์ที่ 6 พ.ศ. 1894–1928 ได้กระทำอุปสมบทกุลบุตรชาวล้านนาครั้งแรกด้วยวิธีสมมตินทีสีมา หรือแพโบสถ์ในน้ำที่แม่น้ำปิง บริเวณใกล้วัดจันทร์ภาโน)

การอุปสมบทของหลวงปู่หล้าในครั้งนั้น ครูบาปินตาเป็นพระอุปัชฌาย์ ครูบาอิ่นเป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระญาณวิชัยศรีเป็นพระอนุสาวนาจารย์

นมัสการครูบาศรีวิชัย

หลวงปู่หล้าได้ติดตามพระญาณวิชัย เจ้าคณะตำบลออนใต้ ไปนมัสการครูบาศรีวิชัย ที่บ้านปาง อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ตอนนั้นหลวงปู่หล้าอายุ 23 ปี ได้เดินทางด้วยเท้าจากท่าเดื่อ ท่าตุ้ม บ้านโฮ่ง ไปถึงบ้างปาง ใช้เวลาเดินทางถึง 2 วันและ 2 คืน แต่เมื่อไปบ้านปางปรากฏว่า ครูบาศรีวิชัยไปที่พระธาตุดอยเกิ้ง หลวงปู่หล้าจึงรออยู่ที่บ้านปาง 2 คืน ครูบาศรีวิชัยจึงได้เดินทางกลับ หลวงปู่หล้าจึงได้เข้านมัสการแล้ว ได้เดินทางกลับวัดป่าตึง แต่ขากลับระหว่างเดินทาง หลวงปู่หล้าฉันอาหารผิดสำแดงทำให้ท้องเสีย ถึงกับอาพาธนาน 1 เดือน

ต้องพักกลางทางที่ฮอด (อำเภอ) และที่สบขาน

ครูบาศรีวิชัยมาจำพรรษาที่วัดสิงห์ เมืองเชียงใหม่ หลวงปู่หล้าได้ไปนมัสการอีกหลายครั้ง

ผู้สอนวิปัสสนากรรมมัฏฐาน

หลวงปู่หล้าได้เรียนวิปัสสนากรรมมัฏฐาน กับครูบาสุริยะ วัดจอมแจ้ง ขณะที่ครูบาสุริยะจะไปวัดจอมแจ้งได้รับนิมนต์ไปจำพรรษาที่วัดเชียงแสน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง(ครูบาสุริยะ วัดจอมแจ้ง เป็นศิษย์คนสำคัญคนหนึ่งของครูบาศรีวิชัย ซึ่งต่อมาถูกทางการบังคับให้ลาสิกขา เพราะครูบาศรีวิชัยเป็นผู้บวชให้ ส่วนวัดเชียงแสนเป็นวัดเก่าที่สร้างขึ่นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2031 ตั้งอยู่ห่างจากวัดป่าตึงเข้าไปประมาณ 2 กม. แต่ปัจจุบันเป็นวัดร้าง พระพุทธรูปองค์สำคัญของวัดเชียงแสน คือพระเจ้าฝนแสนห่า และหลักศิลาจารึกของหมื่นดาบเรือน ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่วัดป่าตึง)

สูญเสียครั้งใหญ่

หลวงปู่หล้าปรนนิบัติครูบาปินตา จนกระทั่งล่วงเข้าปี พ.ศ. 2467 ครูบาปินตาก็มรณภาพด้วยวัย 74 ปี ขณะนั้นหลวงปู่หล้า อายุ 27 ปีเท่านั้น เรียกว่าเป็น "พระหนุ่ม" ก็ต้องรับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่าตึงต่อจากครูบาปินตา ต่อมาอีก 4 ปี หลวงปู่หล้าอายุ 31 ปี โยมแม่ซึ่งอายุ 63 ปีก็เสียชีวิตไปอีก หลังโยมพ่อ 30 ปี

เจ้าอาวาสวัดป่าตึง

หลวงปู่หล้ารับตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่าตึง พ.ศ.2467 ต่อจากครูบาปินตา เจ้าอาวาสรูปแรก และได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลออนใต้พ.ศ. 2476(ช่วงรัชกาลที่ 7 หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 1 ปี มีการยุบเลิกมณฑลพายัพและการบริหารราชการระดับมณฑล คงเหลือแต่ระดับจังหวัดอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน)**หลวงปู่หล้าได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ เมื่ออายุ 40 ปี** (พ.ศ.2481 ในปลายปีนั้น คือวันที่20 กุมภาพันธ์ ครูบาศรีวิชัยมรณภาพนับเดือนกุมภาพันธ์เป็นปลายปี เพราะขณะนั้นนับ 1 เมษายนเป็นวันขึ้นปีใหม่)

ทำถนนขึ้นดอยสุเทพ

ปีพ.ศ.2477 ครูบาศรีวิชัยได้อำนวยการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ โดยใช้เวลา 5 เดือน 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2477 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2478 ผู้มีศรัทธาต่อครูบาศรีวิชัยทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส โดยเฉพาะพวกกะเหรี่ยงจากอำเภอลี้จังหวัดลำพูน ได้มาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก ระยะทางที่สร้าง 11.530 กม.

หลวงปู่หล้าเดินทางไปร่วมสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพตั้งแต่ปีแรกที่เริ่มสร้างมีคณะศรัทธาจำนวนหนึ่งติดตามไปจากวัดป่าตึง หลวงปู่หล้าเล่าว่า **"การสร้างถนนมีการแบ่งงานกันตามกำลังของผู้ไปร่วม ชาวบ้านที่ติดตามไปจากวัดป่าตึงทำได้ 5 วา ใช้เวลา 14 วัน พวกที่ไปจากเมืองพานทำได้ 60 วา"**

พระครูจันทสมานคุณ

หลวงปู่หล้าได้รับแต่งตั้งสมณศักดิ์เป็น "พระครูจันทสมานคุณ" ปี พ.ศ.2504 อายุ 63 ปี ท่านได้เดินทางไปกรุงเทพ เพื่อรับพระราชทานพัดยศจากสมเด็จพระสังฆราช พระวันรัต (ปลด กิตติโสภโณ วัดเบญจมบพิตร ดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช)

การเดินทางไปกรุงเทพนับเป็นครั้งที่ 3 โดยครั้งแรก พ.ศ. 2499 ติดตามครูบาอินถา เจ้าอาวาสวัดเชียงมั่น ครั้งที่สอง พ.ศ. 2500 เข้าอบรมเกี่ยวกับการปกครองของคณะสงฆ์ ที่วัดสามพระยา ได้มีโอกาสร่วมในงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษด้วย

ครูบาปินตา

หลวงปู่หล้าได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับครูบาปินตา พระอุปัชฌาย์ว่า "ครูบาปินตา เป็นคนบ้านแม่ผาแหน บวชเรียนตั้งแต่เป็นสามเณร เป็นศิษย์ของครูบากันธิยะ วัดแม่ผาแหน ท่านเป็นผู้สร้าง วัดป่าตึงองค์แรก หลวงปู่หล้าเป็นเจ้าอาวาส องค์ที่ 2 เมื่อตอนที่สร้างวิหาร ครูบาปินตาต้องขออนุญาตเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ เพื่อตัดไม้สักมาสร้าง ครูบาปินตาเป็นพระที่เคร่งครัด ในการวิปัสนากรรมมัฏฐาน ฉันมื้อเดียวตลอดชีวิต มีความเชี่ยวชาญในหนังสือพื้นเมือง เป็นผู้สอนหนังสือพื้นเมืองให้หลวงปู่หล้า เพราะไม่ต้องการให้มีการเรียนการสอนภาษาไทยภาคกลางในวัด แต่ต้องการให้พระเณรเรียนหนังสือพื้นเมือง หลวงปู่หล้าบวชเมื่อครูบาปินตาอายุ 59 ปี และมรณภาพอายุ 74 ปี ขณะหลวงปู่หล้าอายุ 27 ปี"

สบายอย่างตุ๊เจ้า

ตามที่มีการพูดเชิงวิจารณ์ถ÷งพระภิกษุในเมืองเหนือว่า"**สบายอย่างตุ๊ เจ้า**"คือพระเมืองเหนืออยู่สุขสบายกัน จึงไม่ปรากฏว่ามีความสำเร็จในการศึกษาได้เปรียญสูงๆ เหมือนกับพระทางภาคอีสานนั้น หลวงปู่หล้าตอบเรื่องนี้ว่ า**พระเมืองเหนือมิใช่ว่าจะไม่อยากเรียน สมัยก่อนไม่มีระบบ ไม่ได้จัดเป็นระเบียบ ใครใคร่เรียนก็เรียน ไม่อยากเรียนก็ได้**

สำหรับสาเหตุที่พระเณรชอบลาสิกขา จนมีคติว่า "**น้อยเวย หนานช้า**" โดยชาวล้านนาเรียกผู้ที่สึกจากเณรว่า"**น้อย**" ผู้ที่สึกจากพระว่า"**หนาน**"ซึ่งแปลว่า สึกจากเณรเรียกน้อยมักรวดเร็ว แต่สึกจากพระคือหนานมักช้าหลวงปู่หล้าอธิบายว่า**เพราะชาวเหนือนิยมบวชตั้งแต่เป็นเด็กพออายุ 18–19 ปี ก็เกิดการเบื่อหน่าย โดยเฉพาะที่อายุ 27–28 ปี จะยิ่งเบื่อมากๆ จึงลาสิกขาบท**

หลวงปู่หล้าตาทิพย์

มีคนยกย่องว่า"**หลวงปู่หล้า ตาทิพย์**" เล่ากันว่า มีอยู่วันหนึ่งฝนตั้งเค้าจะตกหนัก หลวงปู่หล้าบอกให้พระเณรรีบออกจากกุฏิ เพราะกุฏิเก่าทรุดโทรมและมีต้นลานใหญ่อยู่ข้าง ปรากฏว่าวันนั้นฝนตกหนักกิ่งต้นลานก็หักโค่นลงมาทับกุฏิพังทุกคนปลอดภัย และพากันสรรเสริญว่า "ตาทิพย์"

อีกเรื่องหนึ่งคือ มีคณะผู้มากราบนมัสการหลวงปู่หล้าเกินจำนวนที่แจ้งขอของขลังจากท่าน แต่ได้รับแจกกันครบทุกคน จึงพากันเห็นเป็นอิทธิฤทธิ์-ปาฏิหาริย์นอกจากนั้น นายอนันต์ อดีตครูใหญ่โรงเรียนบ้านป่าตึงได้เล่าเพิ่มเติมว่า"**เช้าวันหนึ่งประมาณตี 5 หลวงปู่หล้าให้พระเณรรีบทำความสะอาดวิหาร จะมีแขกมาหาที่วัด ปรากฏว่าพอถึง 6 โมงเช้า พระศรี**

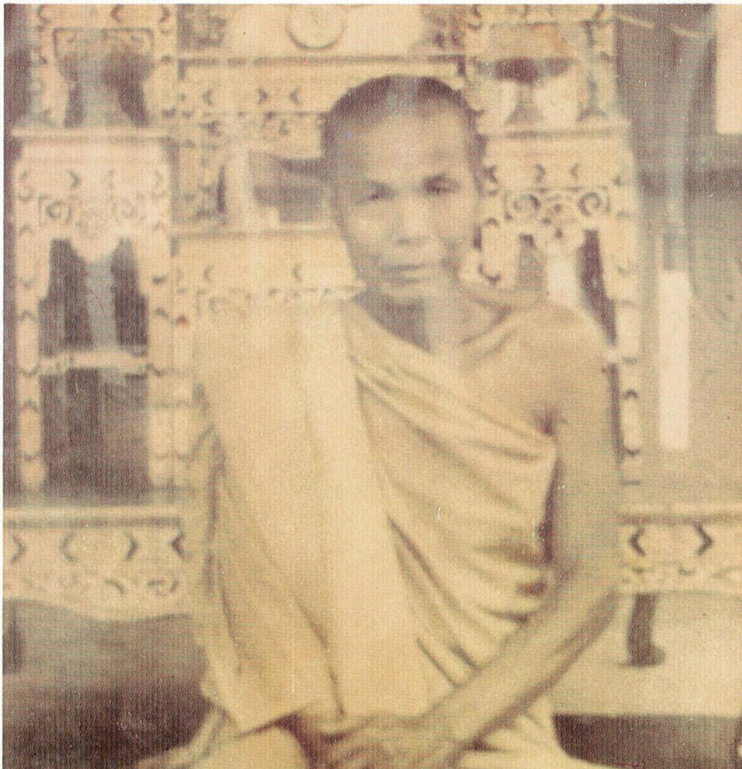
ธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดสันป่าข่อย อำเภอเมือง เชียงใหม่ นำญาติโยมมาหา" หลังจากนั้นชาวบ้านของหายหรือถูกลักขโมย มาถามหลวงปู่ก็บอกให้ไปตามทิศนั้นทิศนี้ได้ของคืนมาทุกครั้ง แต่หากท่านห้ามไม่ต้องไปตามจะไม่ได้คืน ก็จะเป็นจริง

หลวงปู่หล้า ถ่ายเมื่ออายุ 33 ปี

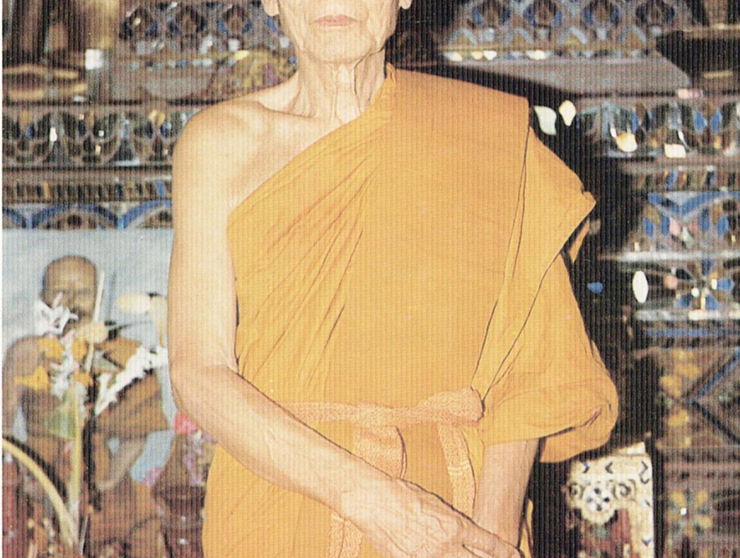
หลวงปู่หล้า ถ่ายเมื่ออายุ 52 ปี

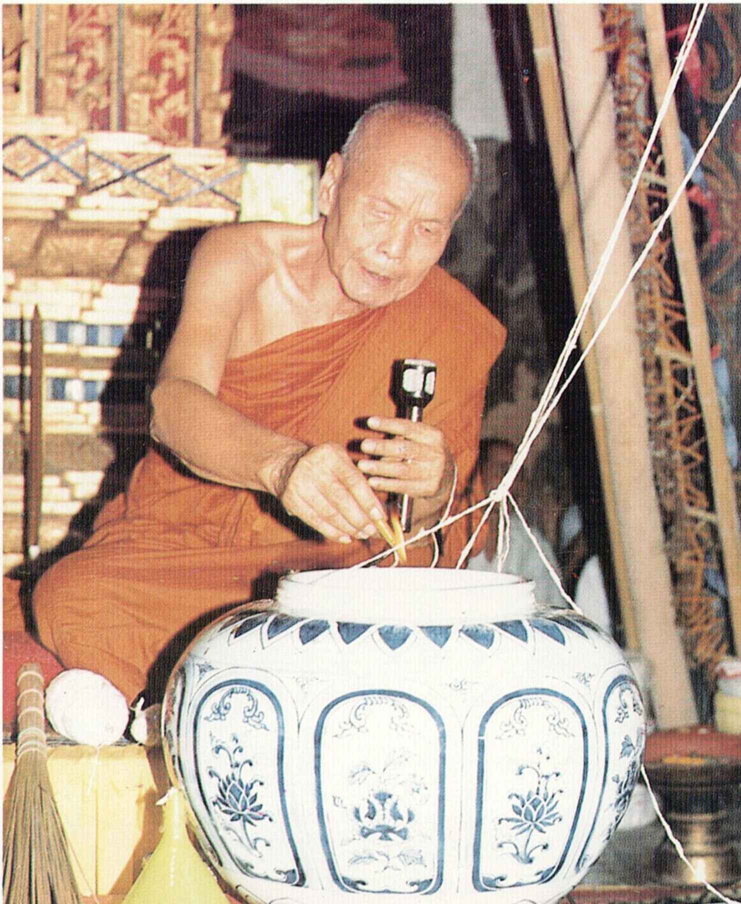
หลวงปู่หล้า ถ่ายเมื่ออายุ 65 ปี

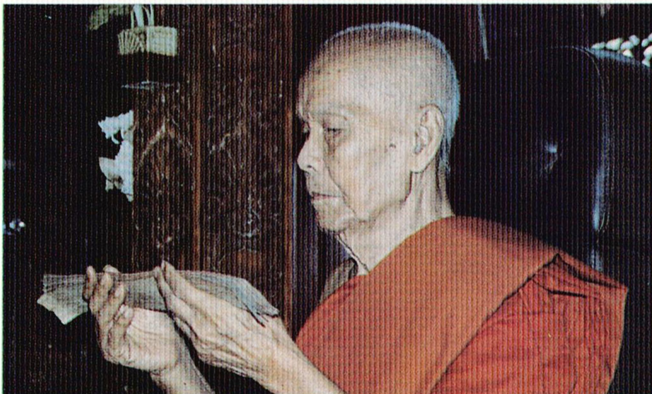
หลวงปู่หล้า ถ่ายเมื่ออายุ 78 ปี

หลวงปู่หล้า ถ่ายเมื่ออายุ 87 ปี

หลวงปู่หล้ากำลังบริกรรมเสกน้ำพระพุทธมนต์ ไว้ประพรม
เพื่อความเป็นศิริมงคล แด่ศรัทธาสาธุชนที่มานมัสการ

หลวงปู่หล้า ขณะมีอายุ 95 ปี สามารถอ่านคำภีร์ใบลาน
ที่เป็นภาษาพื้นเมืองได้โดยไม่ต้องใช้แว่นสายตา

หลวงปู่หล้า ในวัย 95 ปี สุขภาพไม่ดีนัก ส่วนใหญ่จะงดรับนิมนต์

หลวงปู่หล้า ในช่วงอายุย่าง 96 ปี เข้ารักษาตัว ณ โรงพยาบาลบ่อยครั้ง
จนกระทั่งมรณภาพ เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ 2536

หลวงปู่หล้าออกรับบิณฑบาต ตั้งแต่ยังเป็นพระหนุ่มจนถึงวัยชรา
แม้สุขภาพไม่ดี ก็นั่งรถเข็นไปรับบิณฑบาต

บันทึกของหลวงปู่หล้า

ความนำ

หลวงปู่หล้าเขียนด้วยตัวท่านเอง เป็นการบันทึกความทรงจำ ความเป็นมาของการสร้างโรงเรียนบ้านสัน (โรงเรียนสันกำแพง) ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งโรงเรียนสร้างเสร็จสมบูรณ์ จากบันทึกนี้ทำให้เราทราบว่า ท่านเริ่มเขียนตั้งแต่ พ.ศ. 2496-2500 และท่านเป็นพระนักพัฒนาที่มองเห็นความสำคัญสนับสนุนการศึกษามาโดยตลอด ผู้ที่ได้อ่านบันทึกของหลวงปู่หล้าจะประทับใจความคิดของหลวงปู่หล้าซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นเก่ามีอายุยืนยาวถึง 5 แผ่นดิน

เนื่องจากเป็นคำโบราณ (ภาษาล้านนา) แม้จะบันทึกด้วยตัวอักษรไทย แต่มีบางคำหรือข้อความที่ยากแก่การทำความเข้าใจ โดยเฉพาะ เด็ก เยาวชน และคนรุ่นใหม่ ควรจะได้ยึดเป็นแบบอย่างทั้งความดีงามและแนวความคิด จึงได้รับความอนุเคราะห์ถอดความโดย พระจีรพันธ์ อุตฺตกาโม ครูใหญ่โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก

หน้า ๑

ศรีสวัสดี ขออัญชุลีอภิวาท บรมนาถนาโถ คือว่าสมเด็จพระพุทธโธโลกไท้ สิบนิ้วต่างเทียนได้กราบบังคม ตั้งพระธรรมนิโรธมจอมเจื้อง เป็นที่ป้องกันเบื้องจอกสัด เอาส่องต่ำตื๋นทางไปใหม่ คดเทียนได้กราบวันทา เอาหทยาคือหัวใจ๋ข้าพเจ้า ต่างดอกบัวเลาส่งกะนั้ง บูชาพระสังฆ์อริยชาติ ด้วยความบ่ประมาท ตรีทวาร บูชาแก้วสามประการพร้อมก้วน เสร็จเรียบร้อยล้วนบริบูรณ์ดี ก็เกิดปีติมีเอิ้มอิ่ม หัวใจปราโมชชื่นเบิกบาน เสมอดั่งปราบพญามารข้ามแล้ว ได้นั่งแท่นแก้วโปรดปวงคน บ่อนี้ศรัทธาประชาชนมวลมาก นะเกาส์ะหากจดจอ ตกออกเหนือใต้แจ้ง หลายบ้านแหล่งตามาได้จากเคหาที่อยู่ แล้วเข้ามาสู่ที่สมาคม เพื่อจักอบรมจิตใจให้สอาดได้ด้วยรสโอวาทแห่งพระพุทธา แล้วจักยกย่องมหากาหาอันใหญ่ ต่อถวาย(โรงเรียนใหม่ เป็นสาธารณกุศล เพื่อให้เป็นประโยชน์ยืดยาวสองพันห้าร้อย อารวรนยามดี ก่อนจักกระทำทานบารมี เรื่องนี้ข้าพเจ้าจักขอจ้อยเรื่องราวเดิม เพื่อเพิ่มเติมประสาทวิทยาให้มากย้อมกายะวจีปาก และมโนทวาร ตามโวหารธรรวเรื่องฮ้อย จักได้ไจข่าวสร้อยเรื่องเวรทาน จักกล่าวยังประวัติการต้นเหตุ ที่อเป็นที่สังเกตไว้แก่จิตใจ๋ ในประเทศไทยเราสมัยก่อน ลูกเล็กเด็กอ่อนได้ศึกษา มักจะอาศัยศาลาในอาวาส เป็นที่อนุศาสน์สั่งสอนกั๋น เป็นสิกขสามเณรสอนสั่ง บ่มีโต๊ะและม้านั่งไว้รองก้าง บ่ได้นั่งเรียนสบายเหมือนสมัยใหม่ อาศัยการเอาใจใส่พยายาม เจาะเทียนต้ามไฟส่อง เพื่อหื้อพบช่องแห่งปัญญา สืบๆ กันมาหลายชาติ โรงเรียนในอาวาสจำเริญเรื่อง

กราบคารวะบูชาคุณพระรัตนตรัยทั้ง 3 คือ คุณพระพุทธ คุณพระธรรม และพระสงฆ์อริยสงฆ์ ด้วยจิตที่เต็มไปด้วยความปิติยินดี เสมือนดังพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ผจญพระยามารจนได้รับชัยชนะ และได้เสด็จออกโปรดสัตว์ ขณะนี้ได้มีศรัทธาสาธุชนจากหลายๆ หมู่บ้านมาประชุมร่วมกันอย่างพร้อมเพรียง เพื่อจะมารับการอบรมคำสั่งสอนของพระชินวรสัมมาสัมพุทธเจ้า และยังร่วมกันที่จะ**ถวายทานอันยิ่งใหญ่ คือ จะถวายโรงเรียนใหม่ให้เป็นสาธารณกุศล**ในปีพุทธศักราช 2500 แต่ก่อนที่จะบำเพ็ญทานบารมีเพื่อจะให้ทานสำเร็จ ด้วยทวารทั้ง 3 คือ กาย วาจา และใจ โดยการแต่งค่าวเรื่อง**เวรทาน**โดยจะเริ่มตั้งแต่ตอนแรก เพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจ ประเทศไทยเรานี้ในสมัยก่อนเด็กที่จะเรียนหนังสือก็โดยอาศัยศาลาวัดเป็นสถานที่เรียน มีพระภิกษุสามเณรช่วยกันสอน ไม่มีโต๊ะและเก้าอี้ ไม่มีโอกาสนั่งเรียนกันอย่างสบายเหมือนกับสมัยนี้ อาศัยการเอาใจใส่ ความเพียรพยายาม อาศัยแสงสว่างจากเทียนเพื่อให้พบช่องทางแห่งปัญญาเป็นเช่นนี้สืบต่อกันมานานแล้วโรงเรียนในวัดไม่เจริญเหมือนสมัยนี้

๗ /

กาละเติงสิบต่อ เช่นแม่เช่นพ่อได้ศึกษา จนพ้นสมัยสมบูรณาญา
สิทธิราช รัฐบาลประกาศหลักหก เฉพาะการศึกษายังบกพร่องมาก
เพราะประชาธิปไตยหากจักสมบูรณ์ ต้องอาศัยเก่ามูลอ่านหนังสือได้
ถ้าคนเรายังไร้การศึกษา เป็นอันว่าประชาธิปไตยบ่ตลอด เหมือนบกั้นไม้ซัวะ
ซ้ำมอดแมงคี่ รัฐบาลมุ่งความดีแก่ประเทศชาติ จึงตราพระราชบัญญัติ
ประถมศึกษา บังคับเกณฑ์ละอ่อนมาเรียนเล่า เช่นคนบ่าเก่าเอาละอ่อนหลบ
เกณฑ์ เพราะกลัวเป็นพนักเขาเฆี่ยนลูกหน้อย ที่จริงละอ่อนจักห้อมันเรียน
หัม แล้วแตการอบรม สติปัญญาจักตามกว่ามุ่ม ยามเมื่อใหญ่มันเป็นหนุ่ม
และเป็นสาว อยู่ที่พ่อแม่เอาใจใส่ ถ้าปล่อยหื้ออยู่บ้านไล่เล่นกัน ก็หน้าว่า
ลักตื่นบ่ทันเพื่อน เป็นคนป่าเถื่อนสมดินทราย เก่งกาเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย
อยู่ในป่า เอากาตามกิ่งง่าไม้ เป็นที่ศึกษา เล่นหมากแกวสกาแสงสี
และเล่นตีไล่ป่นป่มย ร้องวายไวยตังคนป่า หัดแช่งด่าอีหมูบ่าหมา
เขาหล่าปี้ถ่มใหญ่ขี้มหา ก็ซุงซังพร้อง กินเหล้าขึ้นคอง (ชะโท่ษ) ด่าบัก
ควย เป็นคนมือโยยลูกกุยมง ด่าแม่ด่าพ่อเหมือนหมูหมา เพราะว่าลักษ,
ต่ำภายในมันพอต มั่นก่ำต่ำภายนอกอยู่ไมร ๆ กันจักนับเป็นคนก็เป็นคนหนึ่ง
เกิ่ง อาศัยแต่เปิ่งกำลังกาย ส่วนปัญญาภายในมันมืด จิตใจจืดบ่ผ่อง
ใส เพราะแจ้งนอกมืดในนี้มันลำบาก พาหื้อชีวิตหากอนธการ ช่างเสีย
ที่คนพาลง่าย ๆ บ่รู้จักเบี่ยงบ่างช่องทางได ดีบ่ดีเป็นยับไปติดคอก
เพราะเขาจูหลอกหื้อขบกัน จูหื้อขบังนักเหล้า แล้วก็ได้ว่าไผเก่งตึงบ่เท่า
ถึงเลย มันก็ทำเหงยหน้าขึ้น เบ่งอกบ่งกำละกุย ลักมีดซุยออกมาอวด

หลังจากพ้นสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช รัฐบาลมีนโยบายพัฒนาการศึกษา พร้อมควบคู่ไปกับการปกครองแบบประชาธิปไตย หมายความว่า**ตราบใดที่ประชาชนยังไม่รู้หนังสือ ประชาธิปไตยยังล้าหลังอยู่ เปรียบเหมือนไม้ผุที่ถูกแมลงหรือปลวกเจาะกินฉันนั้น** รัฐบาลจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาของชาติ ได้ตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา บังคับให้เด็กๆ ต้องเข้าเรียนหนังสือ ส่วนพ่อแม่ของเด็กๆ สมัยนั้นยังไม่นิยมที่จะให้ลูกของตนเรียนหนังสือมากนัก เพราะกลัวครูจะบังคับลูกของตน แต่แท้จริงแล้วเด็กๆ ควรเรียนหนังสือ **การเรียนหนังสือจะทำให้เป็นคนเรียบร้อย มีสติปัญญาเฉียบแหลม**แต่ถ้า**เด็กที่ไม่ได้รับการศึกษา** โตเป็นหนุ่มเป็นสาวมัก**จะเป็นปัญหาต่อสังคม** อาทิ ทำมาหาเลี้ยงชีพ หาเลี้ยงชีพไม่ทันเขาบ้าง เป็นคนป่าเถื่อนเลี้ยงวัวควายอยู่ตามป่าบ้าง เล่นหมากแก่วสกา (การพนันชนิดหนึ่ง) ไปเป็นโจรบ้าง ดื่มเหล้าเมามาย **ดุด่าพ่อแม่ด้วยวาจาไม่สุภาพ** เป็นต้น เหล่านี้เรียกว่า**คนมืดบอดทางปัญญา** เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า"**คนครึ่งคน** " การตัดสินใจใช้กำลังมากกว่าการใช้ปัญญา บางทีก็ถูกหลอกใช้ให้กระทำผิดกฎหมายบ้านเมือง ติดคุกติดตะราง บางรายทำตัวเป็นนักเลงอันธพาลประจำหมู่บ้านถ้าใครทำซ่าแล้วละก้อมักโดนอาวุธ (มีดซุย)

หันตำรวจ ฟังถอยหลัง มักจะก้อนรุงรังอยู่ตามบ้าน คนดีเปิ้นซี้ตลาน ป๊ะ
มันก็ขึ้กว่าตัวมันอาละวาเลด บ่เมินหนเลิงเขตต้ายไหง เป็นคนลงซังบ้างเป๋า
เกิดมาแล้วเล่าตอมตาย ~~เป็นคนฉิบหายป้างเป่า~~ มีแต่ความฉิบหายวายรอด
ต้าบ่บอดก็เหมือนบอดเนอเฮา เพราะฉะนั้นขอหื้อเราใจ้ใส่ละอ่อน
อย่าจะหื้อเขาเหมือนคนร้ายแต่ก่อนเนอเฮา หื้อเล่งกายและเล่งใจ้เรียน
เสาไว้ เพื่อหื้อเป็นไม้ใต้สองทางเดิน ลูกหลานท่านจักจะเริญไปภายหน้า อยู่ที่เรา
รู้จักกันถ้าเล่าเรียนน่ะ ก็บ่ว่าท่านทั้งหลายมีความรักในลูก ก็ควรปลูกปัญญาไว้ในเขา
ซึ่งว่าหื้อช่วยกันเอาใจใส่ ช่วยขับใส่มาโรงเรียน หัดอ่านเขียน ก.ไก่ กันเขาขึ้น
ใหญ่ก็จักเจริญ ดีกว่าหื้อเงินและไร่นาเป็นอันมาก เพราะว่าของเหล่านั้น
ยังรู้จักขาดมือเปล่า ส่วนความรู้ภายในใจเขาบ่ขาดได้ ก็จะว่าทุกข์ยากไร้ก้
ยังพอฟังทั้งก้าย นางพ่อแม่รักวัวรักควายเหลือลูกเต้า ตะแป๋จะมาลาว่า
ครูเจ้าๆ ขอลาหื้อม่าแก้วสักสองวัน เพราะบ่มีไผช่วยพ่อมันเลี้ยงวัว
เลี้ยงควายไพป่า ครูบ่จ้างจะว่าก็ปล่อยมันลา ลูกตัวบ่ได้เล่าเรียนศึกษา
นี้บ่เอาใจใส่ ลูกตัวจักงัวเมื่อใหญ่ บ่ก็ดตอดตวยตน ก็ดแต่เลวขโมย
มันจักสักงวัลักควายไปฆ่า ลูกตัวจักงัวไปภายหน้า บ่รู้ใส่ใจ้เตียง อันนี้
เป็นว่ารักวัวสักควายเกินกว่าลูก ลักษณะลูกสองก็ผ่อดีๆ เมื่อท่านมี
ความเข้าใจแล้ว ก็เหมือนดั่งท่านมีแก้วมณีนัย ขอฝากไว้เป็นข้อเตือนใจ
ไปภายหน้า เราก็ได้ขึ้นสวรรค์ชั้นฟ้า ก็เพราะมีลูกดี เราจักตกหม้อ
นรกอเวจี ไปใต้ต่ำ ก็เพราะลูกร้ายมันทำมันงำ อย่าได้ถือว่าเป็นกรรม
พามาดังอัน มันเป็นกำกดสืบหน้าขอมภาย เหมือเฮือบ่~~[illegible]~~ฝ่าย

พวกนี้มักจะใหญ่เฉพาะหมู่บ้านของตนเอง เป็นคนขี้เกียจไม่เจริญ พวกนี้มักจะอยู่ในโลกไม่ยืนยาว (ตายโหง) ดังนั้นเ ราจึงควรเอาใจใส่เด็กๆ อย่าให้เขาเหมือนคนร้ายสมัยก่อน ให้ตั้งใจเรียนเข้าไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องทำมาหากิน เด็กๆ ก็จะเจริญต่อไปในภายหน้า**ท่านที่รักลูกของตนทั้งหลายควรเอาใจใส่ให้เขามีปัญญา** ให้มาโรงเรียนหัดเขียน ก.ไก่ เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีความเจริญ**ดีกว่าที่จะมีเงินหรือไร่นามากๆ**เพราะสิ่งเหล่านั้นมีโอกาสหมดไปได้**แต่ความรู้ที่อยู่ในตัวจะเอาไปไม่ได้ แม้จะตกยากก็จะสามารถใช้ความรู้นี้ช่วยเหลือตัวเองได้ มีพ่อแม่บางคนรักวัวควายมากกว่าลูก** ขออนุญาตครูว่าให้ลูกหยุดเรียนสัก 2 วัน เพราะไม่มีใครช่วยเลี้ยงวัวควายในป่า ครูจะทำอย่างไรได้ก็ต้องยอมให้ลา ลูกตัวเองไม่ได้เรียนหนังสือก็ไม่สนใจ โตขึ้นก็โง่เง่าตามใครเขาก็ไม่ทัน กลัวแต่คนจะมาขโมยวัวขโมยควายไปภายหน้าลูกของตัวก็โง่เง่ามิได้ใส่ใจ อย่างนี้เขาเรียกว่ารักวัวรักควายมากกว่าลูกตัว จะผิดหรือถูกก็ลองคิดดูให้ดีๆ เมื่อท่านมีความเข้าใจดีแล้วก็เหมือนมีแก้วมโนมัย ขอฝากไว้ให้เป็นข้อเตือนใจ ต่อไปข้างหน้าเราก็ไม่ลำบากเพราะมีลูกดีแต่ถ้า**ลูกร้ายเราก็จะลำบากเหมือนตกนรกอเวจี** อย่าได้คิดว่ามันเป็นกรรม อย่าคิดอะไรสั้นๆ

๔

ปล่อยมันไหลล่องน้ำ กั้นเราบ่ต่อบ่กั๊ว ก็ตกบ่เถิงฝั่งตางดา ฤาบ่อั้น ก็เหมือนเราเยียะนาและปลูกไร่ข้าว ดันปลูกจำลงไปเล่า ปล่อยมันต๋ามกรรม บ่หล่อยังอุทกกึ้งดือน้ำและเอาหญ้า ที่ไหนเล้าข้าวกล้า จักงอกเงยงาม เราแปลี้งลูกแปลี้งหลานไหลออก เหมือนกั้นตั้งก๊อกไก่ชน เราต้องอดทนจ่าม เลี้ยง ถนอม กล่อมเกลี้ยงรักษา ลูกเราจักมีหน้ามีต๋า ก็เพราะพ่อแม่เอาใจใส่ กั๋นลูกเราให้ได้ดีเหมือนใจ๋ เปิ้นก็จักพากันถามว่า ลูกไผหลาน ไผดีแต้ๆ ก็จักพาชื่อพ่อแม่ให้จำเริญตวย กั๋นจับใส่ลูกเองช่วย ตื้อด้าน ก็พาหื้อเสียชื่อบ้านตำบลนอน ต๋องปิตามารดาและสังฆะญาติ นามสกุลเชื้อชาติก็จักมัวหมอง เพราะมันบ่รู้จักคุณแห่งสันติภาพ รู้แต่จักเยียะก๋ารร้ายหยาบบารุณ บ่รู้จักพุทธคุณ ความประเสริฐ มันได้ปฏิสันธิเกิดมาเพื่อความโกลาหล รู้จักแต่เบียดเบียนคนทั่วหน้า มีจิตใจ๋ต่ำช้าดั่งเดียรัจฉาน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลท่านก็ต๋ได้คัดดัดไม้หื้อดัดเมื่อยังหนุ่มยังก๋ำ กั๋นไม้แก่จึ่งจั้งดัดยาก จักสอนคนก็หากสันเดียวกั๋น ต้องสอนเมื่อมันยังหนุ่มยังน้อย จึ่งสละเงินหลายล้านร้อย จ่ายลงทุน หวังจักหื้อเป๋นคุณหมื่นเตื้อ ตกจ่ายหื้อเป๋นค่าจ้างครู ก็เพราะรัฐบาลมีความเอ็นดูประชาราษฎร์ อันเกิดมาในชาติประเทศไทย กลัวบ่สิว่าไลรู้ทันเพื่อน เป๋นคนป่าเถื่อนหูตึ๋น ประเทศชาติจักล้าหลัง บ่ก้าวหน้า เฉพาะกั๋นเราเจ้าช้าว(ตำบล) มีโรงเรียนจนหลายแห่ง สำหรับไว้เป็นแหล่งที่ศึกษา แก่กุลบุตรกุลธิดาสูเต้า ที่พ่อแม่จักส่งเข้ามาเรียน รัฐบาลกระจำเพียรติดอ่าน ก็เพราะหวังหื้อ

เหมือนมือไม่พาย ปล่อยให้มันไหลไปเอง แต่ถ้าเราใช้พายใช้ถ่อค้ำ เดี๋ยวก็ถึงฝั่งได้เร็ว ก็เหมือนกันกับเราทำนา เมื่อปลูกข้าวลงไปแล้วปล่อยตามบุญตามกรรม ต้นข้าวจะงอกงามได้อย่างไรกัน เช่นเดียวกับลูกหลานของเรา ที่ต้องเลี้ยงด้วยความเอาใจใส่เช่นกัน เหมือนเลี้ยงไก่ชน**ลูกเราจะได้ดีก็ด้วยความเอาใจใส่ของพ่อแม่** ถ้าหากมีใครมาถามว่าลูกหลานใครเป็นคนดีจังเลย ก็ทำให้คนที่เป็นพ่อแม่พลอยได้รับคำชมไปด้วย ตรงข้ามลูกหลานใครดื้อด้าน ก็จะทำให้ชื่อเสีย ไม่เฉพาะแต่ตัวเองเท่านั้น ยังทำให้ หมู่บ้าน ตำบล ตลอดจนถึงพ่อแม่ญาติชาติเชื้อตระกูลพลอยเสียไปด้วย พวกนี้ไม่รู้จัก**สันติภาพ** (น่าจะเป็น เสรีภาพ) ไม่รู้จักพุทธคุณ เกิดมาเพื่อความโกลาหลวุ่นวาย มีจิตใจต่ำช้าเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงได้คิดว่า**ถ้าจะดัดไม้ควรทำเมื่อไม้ยังอ่อนอยู่ นานไปจะกลายเป็นไม้แก่ดัดยาก** จึงยอมเสียเงินหลายร้อยล้านยอมลงทุนเพื่อให้คนเป็นคนดีจ้างครูมาสอน**เพราะรัฐมีความเห็นใจประชาชนที่เกิดมาเป็นคนไทย ไม่อยากให้เป็นคนป่าเถื่อน อยากให้ทัดเทียมประเทศเพื่อนบ้าน** มิฉะนั้นประเทศของเราก็จะไม่ก้าวหน้า แต่จะล้าหลังเฉพาะหมู่บ้านของเรา มีโรงเรียนก็หลายแห่งเป็นสถานศึกษาของกุลบุตรกุลธิดาของบิดามารดาที่ส่งเขาเข้ามาเรียน รัฐบาลคิดทำเรื่องนี้ ก็เพราะต้องการให้

๕

ลูกหลานท่านจำเริญเริง จักเล่าเถิงความเป๋นมาแต่ก่อน เดิมวอน เวลานั้น
ราษฎรชาวบ้าน ในเขตกว้างสันป่าเหียง การศึกษาเล่าเรียนยังบ่ก้าวหน้า
ปุงเฮา เจ้าข้าหากสนใจ๋ แต่เดิมสมัยก่อนนั้น โรงเรียนได้ตั้งอยู่บ้านหนม
เวลานั้นขึ้นแก่ตำบลบ้านธิ สุดความต๋ำริห์ทางไกล๋ การเตียวมาไปแสน
ยากลำบากกลางวัสสายากทางปง ฝนตกลงเปียะชุ่ม ที่ต่ำลุ่มก็ยินซัง หนทาง
มัดดังยิ่งยาก มันแสนลำบากนักแต๊เนอ คณะกรรมการอำเภอหันบ่สะดวก
ก็เลยลงตึ๋ยย้ายแยกเป๋นสาขา แบ่งออกมาแต่งตั้ง ที่วัดเรานี้นั้น เป๋นโรง
เรียนตำบลบ้านธิ ๒ ตามที่กำหนดต้องบอกจ้ำ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ เป๋นปฐม
ส่งครูมาอบรมสอนสั่ง มีครูคนเดียวกั้งอิ่มต๋าย ละอ่อนหลายย่อบ่กึ๋ม
ค่อยตั้งโต๊ะตั้งตั๋ง กระทำเพียร ซ้ำปล้ายสันป่าเหียงเวลานั้น เหมือนดอย
มาก็ยังหนทางไกล๋ ไปไหนมาไหนยิ่งก็ยาก ถนนหนทางหากรุงรัง ครูต้อง
มาประเจ๋ำนอนเฝ้า อาศัยอยู่กับตุ๊เจ้า ตามหุงแก๋ง คาบงายแรงเอาใจ๋ใส่ มาอยู่
ใหม่ๆ แสนจะง่อมเหงา ฟังเสียงนกเขากับลมปัดไม้ จาวพร่อง อดบ่ได้
อยู่บ่แยวปี ก็เลิกลาหนีปกป้อก ครูเก่าออกครูใหม่มาแทน สี่ปีแสน
ยากทุกข์ ทางการก็ลงยุบโรงเรียนเลย เพราะครูเราเหย มาๆ ขาดๆ
ทำให้เป๋นที่ลำบากแก่ประชาชน นักเรียนก็สนใจ๋มาเรียนหน้อย มาแสน
ที่ต่ำก้อย ก็ตายบ่จำเป๋น จะกะเกณฑ์ เขามาเรียนก็บ่ได้ เพราะกฎหมาย
บ่บอกไว้เหมือนปัจจุบัน พ.ศ. ๒๔๙ ผันตวยไต่ สันป่าเหียงบ้านใหญ่คนหลาย
คนเพิ่มขยายมากแต้ ได้ขึ้นต่อตำบลมะเขือแจ้ เปลี่ยนแปลงไป
ละอ่อนตั้งหลายในซงเขตบ้าน บ่ได้ขี้คร้านอยู่ตอมตุง เพราะโรงเรียน

ลูกหลานของชาวบ้านเจริญ โดยจะได้เล่าถึงความเป็นมาของสมัยก่อนโน้นราษฎรชาวบ้านสันป่าเหียงยังไร้การศึกษา แต่เดิมโรงเรียนตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านธิ ที่อยู่ไกลมาก การเดินทางเป็นไปด้วยความลำบาก ถ้าจะต้องเดินทางจากบ้านปง โดยเฉพาะหน้าฝนจะลำบากมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการอำเภอมองเห็นความเดือดร้อน จึงคิดแยกสาขามาตั้งโรงเรียนขึ้นที่ตำบลแห่งนี้ เป็นโรงเรียนตำบลบ้านธิ 2 เมื่อ พ.ศ.2465 ทางการได้ส่งครูมาสอนแต่ส่งมาเพียงคนเดียวเท่านั้น เด็กนักเรียนก็มาก การสอนก็ไม่ค่อยจะได้ผลอีกทั้งบ้านสันป่าเหียงในเวลานั้น การคมนาคมเป็นไปด้วยความยากลำบากมาก หนทางไกลไปมายากมาก บางครั้ง**ครูก็ต้องพักที่โรงเรียน อาศัยกินข้าวก้นบาตรพระ** มาอยู่ใหม่ๆ เงียบเหงามาก ได้ยินแต่เสียงนกเขากับลมพัดใบไม้ ครูทนอยู่ได้ไม่ถึงปีก็หนีกลับบ้าน ครูเก่าออกไปครูใหม่ก็มาสอนแทน สอนได้เพียง 4 ปี ทางการก็ยุบโรงเรียน ก็เพราะครูมาสอนไม่สม่ำเสมอ เป็นที่ลำบากใจของผู้ปกครอง และนักเรียนก็สนใจน้อยลง มาเรียนน้อย จะบังคับก็ยังไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่จะทำได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับเหมือนกับปัจจุบัน ครั้นถึงปี พ.ศ. 2469 บ้านสันป่าเหียงก็กลายเป็นหมู่บ้านใหญ่ มีคนอยู่หนาแน่น ขึ้นตรงต่อตำบลมะเขือแจ้

๖

มีไฟเลื่อนที่ รถบ่มีซี่สมัยกล้าง ซ้ำปลายหนทาง บ่เหมือนบ่าเดียวเป๋น
ทาง เปลี่ยวไกลล้ำหน ดาบ่มีคนเดินต่อง จักปล่อยละอ่อนซาไปไกล
ก็บ่ไว้ใจหนทางยาก มาแสนที่ลำบากชุมเรา ก็กงกเหงาอยู่บ้าน เดือด-
สะท้านไล่เลยรัน มีตมัวตีนบ่ฮู้ พ่อน้ำซดตู้อยู่กับเก จันต่อมาปี ๒๔๗๖
บุญเราเจ้าฟ้าสันป่าเหียง จักได้มีโรงเรียนอยู่กับบ้าน ทางการท่าน
ตั้งหันใจ้ เวลานั้นครูชัยเป็นศึกษาใหญ่ ท่านเอาใจใส่กับเจ้าคณะแขวง
เจ้าคณะหมวดแช่งเหร่ง พร้อมด้วยเจ้าอาวาส จึงได้ออกไปประชุมกัน
กับราษฎรเราก็หันเหียนชอบ สันป่าเหียงต่าง ลอยคนงาม คิดตั้งโรงเรียนอนุ-
บาลขึ้นในวัด ชาวเราทราบชัดก็ดีใจ้ สาธุการไชโยช่วยอู้ เพราะได้หื้อ
ลูกหลานฮู้โรงเรียนไป ตกลงเต็มใจ พร้อมตึงบ้าน ออกค่าจ้างครูมา-
สอน ประชาราษฎรถ้วนหน้า ปีต่อมาเปิดเป็นงาน เพื่อนมั่งมีสตางค์
จักจ่ายใช้ รับละอ่อนในเกณฑ์ได้ตามกฎหมาย ทำด้วยนายอำเภอสั่ง
เสมือนปฏิบัติตั้งปัจจุบัน เริ่มเปิดเรียนกันเมื่อวันที่ ๑๒ เดือนเมษา
ยนบ่ซ้ำ ๒๔๗๖ ละอ่อนเหนือตกออกใต้ เข้าเรียนได้ตามประสงค์
ครูหลายคนสอน ๆ ออก ๆ บ่ถูกซนคมอกเล่าเรียนดีได้สักสองปี
บ่คลาดคล้อย นักเรียนก็น้อยครูก็หาย เงินสตางค์ได้บ่หลายบ่พอจ้าง
ก็เปนได้เลิกร้างล้มลงไป แสนทุกข์ใจ(สันป่าเหียง)เค้าซา แปล้ง
เกินก่ายฟ้าหากหนเตียง หมายจักหื้อความเจริญ เกิดขึ้นหมู่บ้าน ซ้ำมา
หยุด ๆ ย่าง ๆ ตามเวลา ถัดต่อมาแต่นั้น โรงเรียนอนุบาลตั้งที่วัด-
เหมืองกวัก ตนสู้ตนหลวกเลิศขึ้นมามาก ทางการหากใจรักวรรณ

เด็กจึงต้องไปเรียนหนังสือที่บ้านมะเขือแจ้ การคมนาคมค่อนข้างลำบากรถราก็ไม่มี ถนนหนทางไม่มีคนเดินมากนัก ถือได้ว่าเปลี่ยวพอสมควร จึงสร้างความลำบากให้นักเรียนชาวบ้านสันป่าเหียงเป็นอย่างมาก แต่เด็กทุกคนก็ไปเรียนกันอย่างสม่ำเสมอ ส่วนตัวท่านเอง(หลวงปู่) ระหว่างทางเหนื่อยก็นอนตามคันนา จนกระทั่งล่วงมาถึง ปี พ.ศ.2475**เป็นบุญของชาวบ้านสันป่าเหียง ได้มีโรงเรียนในหมู่บ้านของตน**อีกครั้งหนึ่ง เพราะทางการเห็นอกเห็นใจเด็กๆ ที่ต้องเดินทางไปเรียนที่ไกลๆ ในเวลานั้นครูชัยเป็นศึกษาฯ คนใหม่ ท่านร่วมมือกับเจ้าคณะแขวง และเจ้าคณะหมวดได้ประชุมร่วมกับชาวบ้านต่างก็เห็นชอบที่จะให้ทุ่งนาสันป่าเหียง (ถิ่นสาวงาม) เป็นที่ตั้งโรงเรียนอนุบาลซึ่งเป็นเขตวัด เมื่อวันเวลาใกล้เข้ามาความสำเร็จก็เริ่มจะปรากฏขึ้น ทุกคนต่างก็ดีอกดีใจที่จะมีโรงเรียนของหมู่บ้านตน ผู้ปกครองของเด็กรวบรวมเงินกันจ้างครูมาสอนจ่ายค่าสอนเดือนละ 5 สตางค์ รับเด็กเข้าเรียนตามระเบียบของทางการทุกอย่าง เริ่มเปิดเรียนเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2476 ในเวลานั้นครูที่มาสอนก็เป็นไปตามลักษณะเดิม คือมาสอนบ้าง ไม่มาบ้าง บางคนสอนได้เพียง 1 หรือ 2 ปี ก็ลาออกไป ครูก็น้อยนักเรียนก็น้อย เก็บเงินได้น้อยลง ไม่พอจ้างครู เป็นกรรมของชาวบ้านสันป่าเหียงจริงๆ มีความตั้งใจอยากให้หมู่บ้านของตนมีความเจริญก็ต้องหยุดๆ ยั้งๆ ต่อจากนั้นก็มีโรงเรียนอนุบาลตั้งอยู่ที่วัดเหมืองกวัก คนอยากเรียนหนังสือก็มากขึ้น

๗

เลยตั้งเป็นโรงเรียนประจำตำบลขึ้น ใส่มนุสสชื่นเกิดทับศรัทธา ทางการส่ง
ครูมาสอนสั่ง เป็นไปดั่งปัจจุบัน ถ้าวสันป่าเหียงต้นใจ๋แอ้ ตำบลมะเขือแจ้
หากเหมือนกัน หนทางยังเตียวได้ บ่ใช่พ้องไกล้ ทางไกล๋หนลัดป่าลัดดง
โต่งกว้าง ละอ่อนก็หย้านกลัวดาวทาง อยู่ไปตึงใจ๋จาง ตามวิบากใคร่รู้ แต่หากบุญ
เพียม อุส่าห์เจี้ยมอยู่ไปและฟ้า รอดินและฟ้าโปรดปรานี วาสนามีหลั่งได้ครบ
การสดวกเรื่องเรียนคุณ ต่อมากุศละบุญได้ห่มอุ้ม ยกย่องตุ้ม พ้นวิชาโก๋ ท่าน-
บุญทาสุวรรณโณ เจ้าอาวาส สันป่าเหียงหากวันไกล๋ พิจารณาในจิตเจตน์
ประารถเหตุกับผู้ใหญ่บ้านและราษฎร พากันเขียนอักษรคำร้อง ส่งเติงห้อง
นำเสนอ คณะกรรมการอำเภอพิจารณาต่อ กำนี้ก็ดูว่าม่อ เป็นหันหาม ว่าสัน
ป่าเหียงสำคัญบ่ใช่เล่น บ่สมควรจะเว้นให้เสียเวลา ทางการจึงอนุญาตมา
ให้ตั้งบ่ช้า เป็นโรงเรียนมีเชื่อแจ้ห้า จัดสันป่าเหียง ได้เริ่มเปิดเรียนดูเป็นท่า
เป็นส่งครูสง่ามาเป็นครูใหญ่สั่งสอน สามเณรสิงห์คำ มาเป็นครูรองต่อตั้ง กำนั้นนี้
ก็เจริญเรือง นบุญเต็งเติงไค่ เกณฑ์เด็กใหม่เข้ามาเรียน เฉพาะบ้านสันป่า-
เหียงเท่าอั้น ลดสั้นชั้นสอนกันไป ภาษาหนังสือไทยหัดอ่าน สอบชั้นผ่าน
ขั้นตามปี พ.ศ. ๘๕ ครูสง่าหนีลาปัด เป็นส่งครูนิวัสน์มาแทน
สันป่าเหียงแสนต่ำก้อย ฝูงเด็กอ่อนน้อยอาลัยหา อยู่ต่อมาแถม
เล่า พ.ศ. ๘๙ ตายตัน ครูนิวัฒน์ พรหมสวรรค์ ย้ายจาก ข้ามเมือง
ฟากไกล๋หน ไปอยู่ในตำบลบ้านแป้น ทางการก็ตั้งแต่งให้ครูทอง-
ทราย เหมืองกวักยายโต่งล้อม มาปกหม่อมจอมกระทำแทน มาเป็นครู
ใหญ่แสนสมชื่อ ใคร่หัวห้องๆ สั่งสอนไป เนาะนี้ในเขตข้อ

ทางราชการจึงเห็นความจำเป็น จึงได้จัดตั้งโรงเรียนประจำตำบลขึ้น พร้อมทั้งได้ส่งครูมาสอน แต่ชาวบ้านสันป่าเหียงและทางตำบลมะเขือแจ้ก็มิได้นิ่งนอนใจ ทนเห็นความลำบาก ระยะทางไกลต้องลัดป่าฝ่าดง เด็กๆ ก็หวาดกลัวกันแต่ก็อยากเรียนหนังสือ**อยากมีความรู้ ก็ต้องอดทน**รอทางราชการเห็นใจ ฉะนั้นชาวบ้านสันป่าเหียงโดยการนำของพระอาจารย์บุญทา สุวรรโณ เจ้าอาวาสวัดสันป่าเหียง ทำหนังสือคำร้องเสนอคณะกรรมการอำเภอได้พิจารณา ซึ่งทางคณะกรรมการก็เห็นความสำคัญ ควรจะได้รับการพิจารณา จึงอนุญาตให้ตั้งโรงเรียนมะเขือแจ้ 5 วัดสันป่าเหียง ดูทีท่าว่าคราวนี้จะเป็นไปด้วยดี ทางราชการส่งครูสง่าเป็นครูใหญ่ สามเณรเป็นผู้ช่วยครูใหญ่ เกณฑ์เด็กใหม่เข้าเรียน ผ่านมาถึงปี พ.ศ. 2485 ครูใหญ่สง่าขอลาออก ทางการส่งครูนิวัฒน์มาแทนแต่ก็คงจะเป็นเพราะชาวบ้านสันป่าเหียงบุญน้อยเสียจริง เพราะเมื่อถึงปี พ.ศ. 2489 ครูนิวัฒน์ พรหมสวรรค์ ก็ย้ายไปอยู่ตำบลบ้านแป้น ทางการจึงได้ส่งครูทองทรายที่สอนอยู่ที่บ้านเหมืองก๊วก มาสอนแทน เป็นคนใจดี สอนไปก็หัวเราะอารมณ์ดีไป

๙

บ่มีความย่อท้อกลั๋วก๋าร สันป่าเหียงขานอวดอู้ ชมชื่นสู้สามัคคี
แป๋งครูแข็งแรง ซาวบ้านก็ซอบ การศึกษาถูกระบอบจำเริญมาโรง-
เรียนก็อาศัยศาลาวัดบ่ได้ขาด สตายปอหวะปอหวาก โต๊ะนักเรียน-
ถูส่องป่างประตูวัดอ้อม ขาวแวดล้อมบริเวณเรียน ศรัทธาวัดสันป่าเหียง
ตั้งบ้าน มีใจใคร่สร้างมาหลายปี เงินบ่มีได้แต่กึ๊ดไว้ ครูต่างหลาย
หั้นใจ๋รู้ก็กึ๊ดเหมือนกั๋น หนตางต๋นกึ๊ดจ้อม เงินบ่พร้อมอยู่ย่เปื้อง
ปี๋ค่าเสียะบ่มีถ้าอู้ เป๋นอย่างนี้อยู่หลายปี๋ รอเงินทองมีก่อยก็ดก่อ
หลายปี๋ต่อตวยต๋าม หมู่ครูจึงได้ปรึกษาถามกับท่านเจ้า ตนเป๋นเก๊า
แห่งอาวาสา คือท่านบุญทาสุวรรโณเจ้าอาวาส เพราะเรียนกับศาลา
บาตรมันรุงรัง โรงเรียนแผนปัจจุบันแบบใหม่ ต้องแปลงกว้างใหญ่
และถาวร มีอุปกรณ์การสอนห้องพร้อมหน้า โต๊ะม้านั่งสมสมัย จัดห้อง
เป๋นที่สนใจ๋แก่ละอ่อน บ่เหมือนอี้แต่ก่อนมีโต๊ะกระดาษ ตึงวันนี้ มุมข้าง
ก็ดีแห้ง เหมือนกั๋น แร้งก็แล้ง ฝนซ้ำหาย ละอ่อนหารชมก๋าย
เรียนไปจะอั้น สมัยเดี่ยวนี้นั้นต้องแก้ไข โรงเรียนต้องมีชีวิตจิตใจ๋
น่าอยู่ ดึงดูดนักเรียนมาสู่เพื่อศึกษา จำเป๋นแล้วหนท่านเจ้า ท่านก็ตึง
ทราบเก๊าหันทัน จึงนัดประชุมกั๋นกับซาวบ้าน สารวัตถ้ามไปเชิญชวน
ศรัทธาทั้งมวลกับคั่ง มาพร้อมพ้องประชุมพร้อม ท่านบุญทาสุวรรณ
เจ้าอาวาส จึงออกปากชี้ขยาย ยังเหตุผลหลายบอกเล่า ว่าวิหาร
ตนเฒ่าอยู่ในอาราม ตนเฒ่าจะงามก็เพื่อฟังธรรมเทศน์ จึงจักรู้ข้อ
เขตแห่งศีล ปฏิบัติตนหนิมถูกต้อง เตียวตามช่องมัดคาทาง

เป็นครูที่เอาใจใส่ต่อการเรียนการสอน เป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้านสันป่าเหียงเป็นอย่างมาก การศึกษาได้เจริญก้าวหน้ามาจนกระทั่งทุกวันนี้ก็ด้วยอาศัยศาลาวัด จนพื้นซีเมนต์ของศาลาทรุดเป็นแห่งๆ จนชาวบ้านที่มาเห็นร่วมกันมีความคิดว่าน่าจะรื้อสร้างขึ้นมาใหม่ แต่ก็ยังขาดปัจจัย ครั้นเวลาได้ล่วงเลยมาอีกหลายปี ความฝันก็เป็นจริงขึ้นมา ด้วยคณะครูได้ปรึกษากับพระอาจารย์บุญทา สุวรรโณ เจ้าอาวาส การใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่เรียนทำให้สกปรกรกรุงรัง โรงเรียนตามแผนใหม่ปัจจุบัน ต้องสร้างให้ใหญ่และถาวร มีอุปกรณ์การเรียนอย่างครบครัน โต๊ะม้านั่งก็มีพร้อม ต่างกันกับสมัยก่อน มีแต่โต๊ะครูกับกระดานเท่านั้น จึงเท่ากับเป็นการทรมานเด็กๆ ดูเหมือนจะเป็นการใจดำ**สมัยนี้จะต้องให้โรงเรียนดีๆ (มีชีวิตจิตใจ) ทันสมัยมีความพร้อม เพื่อดึงดูดเด็กๆ ให้มาเรียนหนังสือกัน** ถึงเวลาแล้วท่านทั้งหลายก็คงจะทราบดี จึงนัดประชุมร่วมกับชาวบ้านโดยขอให้มากันให้มากๆ แล้วท่านบุญทาก็เป็นผู้ชี้แจ้งถึงเหตุผลความจำเป็นว่า**วิหารจะงามก็เพราะมีคนเฒ่าคนแก่ไปอยู่ คนเฒ่าจะสวยงามก็ต่อเมื่อรักษาศีลฟังเทศน์ที่วัด รู้จักศีลและเจริญตามอริยมรรค**

๗

อันนี้เป็นวิหารสำหรับคนใหญ่ ละอ่อนซนไปก็ไล่เล่นกั๋น ก้านคนเฒ่า
ฟังธรรมยิ่งยาก เป็นเลยสร้างวิหารไว้ต่างหาก สำหรับอบรม คือโรง-
เรียนประถมนี้และบ้าน เป็นคำอ่านเรียกว่าวิหารนอกอาราม คนเรา
จะงามต้องเข้าวิหารนอกวัดเสียก่อน ครูจะได้แนะนำ ผ่อนติดต๋าม
ใหญ่มาก็เข้าวิหารในอารามแก๋นครั้ง การสร้างโรงเรียนนั้นก็เหมือน
สร้างวิหาร (สันป่าเหียง อารามบ่างกว้าง เป็งตี้ช่วยกั๋นสร้างโรงเรียน
เรา นักเรียนนิจนั่งเนาในศาลาบาตร ได้หลายศักราช พุฒ ดูบ่สมควร
นอเราเจ้าฟ้า มันบ่งามแก่หน้าประชาชน ก่าในตำบลบ้านมะเขือแจ้ มีก่า
เรานี้แล้ อยู่ศาลา ฝูงหมู่ศรัทธาก็กล่าวอ้าง ที่เราจักสร้างยังบ่มี ส้างนี้
สร้างเติมที่ ต้องหาที่เสียก่อน ท่านบุญชากิ๊ยันผ่อนให้จ้ำ เอาเตอะอาตมา
จักสละที่ให้ ประมาณสักสามไร่ปลาย ๆ ฝูงชาวเราทั้งหลายก็ยินดีล้น-
ที่ เบื้องแรกก็ตกลงปั้นดินกี่เป็นรายหลัง เรือนละ ๖๐๐ [illegible]-,
แผ่นก้อน ฝูงชาวเราพี่น้องสันป่าเหียง ก็เริ่มกระทำเพียรปั้นดินกี่
เมื่อพุทธ ๒๔๙๔ เป็นประถม ดินกั๋นแกมผสมสุนซอก ดูดเอาออก เต๊กลงพิมพ์
แปลงมือหนีบยกพิมพ์ออก ได้ดินกี่ตามมอกดังประสงค์ ตากยายบน
เหนือแผ่นพื้น พสุธาเล่นเรียงราย แห้งตามหมายเหมาะมาก
มีดตะกากพันจุ้ก ก้องก่อกั๋นซับซ้อน หลายหมากก้อนเหลือปลาย ตั้งใจ๋
หมายจักเผาจี่ หื้อเป็นดินกี่ก้อนแดง ๆ ซ้ำมาเกิดพายุแรงปั๊ด
ปั๋น ฟ้าร้องลั่นทั่วป่ายบน กลายเป็นฝนตกใส่ ซ้ำว่าห่าใหญ่
มหาปาง ดินกี่ดิบดางไว้หั้น บ่มีสิ่งปกกั้งในเสียหมด

ท่านบอกว่าการสร้างพระวิหารไว้สำหรับคนเฒ่าคนแก่ เพราะคนมีอายุจะได้ประโยชน์มากกว่า ส่วนเด็กมักจะไปเล่นสร้างความรำคาญรบกวนคนเฒ่าฟังธรรม จึงสร้างวิหารไว้ต่างหาก ท่านบอกว่าวิหารนอก คือ โรงเรียนประถมนี่เอง เด็กจะงามได้นั้นต้องเข้าวิหารนอกเสียก่อน คือครูจะได้อบรมบ่มนิสัย**การสร้างโรงเรียนก็เหมือนกันกับการสร้างวิหารมีอานิสงฆ์พอๆ กัน** โรงเรียนบ้านสันป่าเหียง แต่เดิมเป็นเขตของวัดเหมาะแก่การสร้างโรงเรียนในเขตตำบลบ้านมะเขือแจ้ ท่านพระอาจารย์บุญทาบอกว่าจะสละพื้นที่ให้ 3 ไร่เศษ จากนั้นเมื่อมีสถานที่จะสร้างโรงเรียนแล้ว ชาวบ้านก็ได้ช่วยกันปั้นอิฐหลังคาเรือนละ 600 ก้อน และเริ่มสร้างในปี พ.ศ. 2494 ในการปั้นอิฐจะใช้ดินผสมกับแกลบเคล้าจนเหนียวจึงกดลงในพิมพ์ กดจนแน่นแล้วจึงแกะออกจากพิมพ์จะได้ก้อนอิฐตามที่ต้องการ วางเรียงรายผึ่งลม เมื่อแห้งดีแล้วจึงใช้มีดถากให้เรียบ จึงเอาเข้าเผา ก็จะได้ก้อนอิฐสีแดง ในขณะที่กำลังเผาอิฐอยู่นั้นได้เกิดพายุ ฟ้าร้อง ฝนตกห่าใหญ่ อิฐเสียหายไปมิใช่น้อย

๑๑

ประมาณสี่หมื่นปล้ายทุกซ้ำล้ำ เนาวภาซ้ำก่ำ เซชา แสนไส้ก๋าไส้กใหม้ ต่อมาจึงได้จัดตั้งเยา ฝูงชุมเราชู้ช่วย พักพร้อมด้วยสามัคคีแป๊ง จนสิ่นกี่ปอสุกแดงปะหลั้ง ด้วยตามชมชื่นกำวังผละผล มุ่งเอาบุญประดับตนสลัดหน้าย ชำละกิเลสล้างด้วยภาวนาเพียร ขนะเมื่อยังหว้าย วนเวียนอยู่ในโลก บ่หื้อบุญโชคเลื้อนลอยหาย กลัวเสียเวลา-ตายเป่าร้าง ตายแล้วป่ดั้ง ความสิยัง หมายเอาบุญกรรมปกห่มหุ้ม ยกไปยังต้นจากอบาย ชุมเราทั้งหลายเลยพร้อมพร่ำ ช่วยกั้นแต้ตั้งใจจริง พอถึงวันที่ ๒๖ เมษายน ๑๘ เป็นวันเริ่มกลางมงคล มหุตโมสุภฤกษ์ สาธรณ์เปิกบรพาหน เป็นวันมงคลอันใหญ่ เราทั้งหลายจึงได้วางรากฐาน ชาวบ้านมีประมาณร้อยกว่า มีหอย สุริยแจ่มเป็นหัวหน้า ขุดรากฐาน ที่แรกเปลือมุขออกท่ำ กลางวงราก ขุดบ่หื้อควก เรียบเพียงงาม ปักหลักวางปันเขตร์ เชือกเชิงแนวเนตรเล็งชี้ต่ำ ขุดพสุธาดินแก่น ต้ายเชือกแล่นบ่หื้อยึด แล้วใช้ก้อนอิฐ คือบ่าดินกี่ ผสมสทายได้ที่ ก่อเรียงยาย ทำตามกำหนดหากบ่ละ ด้วยความสมัครพร้อมเพียง จนเป็นเอกโรงเรียนสูงขึ้น นับจากพื้นได้ สามศอกปล้าย ทางการมีหมายมาบอก ว่าหื้อเสมุงออกเพราะบ่งาม มุขนี้ท่านกล้างเหมือนแง้ยหมวก ฝูงเจ้าเราลวดเตลง ตามความประสงค์ ที่เป็นบอก แล้วมาขุดมุขออกสมข่าย ทั้งสองข้างขยายเหมาะคาตร์ ก่อไว้สองศอกหนอด แต่ ยังไปดุปเพราะเงินบ่มีสินกี่ก็เสี้ยง จำเป็นได้ละเลี้ยงไว้เป็นคราคราว ต่อมาได้ปรึกษาเรื่องราวกับชาวบ้าน ออกปากต้านปรึกษาถ้าว พอเพิ่มดินกี่แถม

อิฐที่เสียหายมีจำนวนสูงถึง 4 หมื่นกว่าก้อน**เทวดาช่างไม่เห็นใจเลย มีความทุกข์แล้วท่านยังมาซ้ำเติมอีก แต่ชาวบ้านก็มิได้ท้อแท้ กลับพร้อมใจด้วยความสามัคคีร่วมกันปั้นอิฐขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก ด้วยถือว่าเป็นการทำบุญสร้างกุศลในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ ใช้เวลาในชีวิตที่ยังเหลืออยู่สร้างสมความดี เพื่อเป็นเสบียงของตนเองเมื่อสิ้นอายุขัยจากโลกนี้ไปแล้ว** พอถึงวันที่ 26 เมษายน 2495 ถือว่าเป็นวันมงคล ฤกษ์ดียามดีที่จะได้วางรากฐาน (วางศิลาฤกษ์) เริ่มที่จะก่อสร้าง ชาวบ้านทั้งหมดร้อยกว่าคน โดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน คือนายสุริม แจ่ม เป็นหัวหน้าขุดฐานราก เริ่มแรกทำเป็นมุขไว้ตรงกลาง ใช้จอบขุดเกลี่ยให้เรียบ ปักเขตใช้เชือกขึงเป็นแนวให้ตรงระดับตา แล้วขุดดินตามแนวเชือก ใช้ก้อนอิฐก่อเรียงสูงด้วยปูนที่ผสมแล้ว ทำตามแบบแปลนด้วยความขยันขันแข็งสามัคคี การก่อสร้างเริ่มเป็นรูปเป็นร่างขึ้น การก่ออิฐได้ประมาณ 3 ศอกกว่าๆ ทางการก็มีหนังสือมาบอกว่าให้ทุบที่มุขออก เพราะไม่สวยตรงกลางมีลักษณะเหมือนหมวกแก๊ปชาวบ้านก็ทำตามที่บอก แล้วมาสร้างตามแบบ คือมีมุขทั้ง 2 ข้างตามแบบมาตรฐานได้ 2 ศอก แล้วก็ต้องหยุดไปอีก 1 ปี เพราะเงินหมดและอิฐก็หมดแล้ว จำเป็นจะต้องหยุดไว้ก่อน ต่อมาชาวบ้านได้ปรึกษาหารือกันว่า ขอความร่วมมือจากชาวบ้านปั้นอิฐเพิ่มเติมอีกครัวเรือนละ 300 ก้อน

๑๑

ประมาณ ๓๐๐ กว่อน ชาวเราก็รับรองพร้อมบ่ขัดขืน กันมีดินจี่เป็นตีนผ่ว่า
ก็เลยไปตกลงจ้างสล่า บ้านแม่สาร มาทำงานรวมทั้งหมดมีแปด
กันชาวแม่สารบ่าเกิดได้ทำ ต้องบ่ปากสักกำเหมาะเสียงอย่าง มีนายหา
เป็นนายช่างควบคุมแปลิง ค่าจ้างบ่อแพง ๓๓๑๐ บาท สล่าก็มากำ-
หนดคาดงานทำ เพราะเคยเป็นกรรมการวัด สมสตายพ่อสนิด
ทำตามวิธีแบบเบ้า ตกใส่ไม้เกาะทั้งไปหา สถามารับใช้ได้ ก้ำไปใว้
เป็นงกิดสังกายลง ดินกี่บรรจงวางได้ที่ ~~หล~~ แยงพ่อลี่เสมอเปียง
สุงตัดไดเอาสันเปี้ยงตอก ทำหาจนได้มอกเสมอไป บ่หื้อปู๊ดเป็นไหน-
สักแห่ง ถูกต้องตามตำแหน่งไผมัน ได้ ๒๘ วันสุงจนได้ที่ สำเร็จเรียบร้อยดีใจ
หมายศรัทธาทั้งหลายเราชาวบ้าน จึงได้มากะสร้างแป๋ง หาไม้แข็งๆมาแปง
แป้นและฝี่ จำเป็นเลือกเอาไม้ซื่อๆและยาวพอ ๑๗ ต้นกอกำหนดได้
จึงจ้างนายมูลและนายหม่อง ไปฟันไม้ตามราคา ต้นหนึ่งนา ๕ บาท แปดนิ้ว-
ปักหากกำหนดหมาย ตกลงง่ายดายบ่ช้า เป็นไม้บ่าอิดหย้าตั้งมวล
เขาก็ชักชวนกันเข้าป่าแม่ตืบ ด้วยความเรียบร้อยบ่ระหองราเชาะค้นหาไม้
ตามขนาด ปะแล้วก็ฟาดฟันอาน ห้าท่อนจัดการฟันลาก ถูกตามขนาด
ตกลงกัน แล้วขอกำลังผู้ชาวบ้าน เข้าป่ากว้างลากขนมา จักใช้ล้อ-
งวนหนีนกาเพราะไม้ใหญ่ หามขึ้นใส่กล้วแกนล้อหัก ต้องยาวและต้องหนัก-
ช่วยกันลาก แสนลำบากเหลือปังลม กันบ่หลายคนต้องบ่รอด เลงพ่อแต้
เหมือนหมดง่ามกอดหามขี้เดือน ช่วยกระทำเพียรเอาจนได้ กันได้ไม้
เสื่อแลไม้แป้ ก็ต้องท่านเนเชาะหาเครื่องไม้ อย่างอื่นใจ้แถมหลายๆ

ไม่มีผู้ใดขัดข้องต่างยินดีให้ความร่วมมือ เมื่อได้อิฐตามที่ต้องการแล้ว ก็เลยตกลงจ้างช่างจากบ้านแม่สารมารับงานทั้งหมด มี 8 คน นายมา เป็นหัวหน้าควบคุมการก่อสร้าง และคิดค่าจ้างไม่แพง เพียง 3,310 บาท ใช้เวลาในการก่อสร้างเพียง 28 วัน ก็แล้วเสร็จ ชาวบ้านจึงได้หาไม้เนื้อแข็ง ยาว 17 ศอก เพื่อมาทำขื่อ โดยจ้างนายมูลและนายหม่องให้ไปตัดไม้คิดราคา 1 ศอก 5 บาท ซึ่งเป็นราคาที่พอใจกันทั้ง 2 ฝ่ายไม้ที่ใช้ก็คือ ไม้บ่าฮกฟ้า พวกเขาก็เข้าป่าแม่ตืน ด้วยความรีบเร่งเสาะหาไม้ตามที่ต้องการ เจอแล้วโค่นและเลื่อยตามขนาดที่ตกลงกันไว้ได้ 5 ท่อน ตามที่ตกลงกันไว้ แล้วขอกำลังชาวบ้านช่วยไปลากจูงมา เป็นไม้ใหญ่ใส่ล้อเกวียนก็ไม่ได้ เพราะล้อจะหัก ทั้งยาวและหนักมาก ต้องใช้**วิธีลากและใช้คนจำนวนมากช่วยกัน** ดูแล้วก็เหมือน**มดหามไส้เดือน**ไม่มีผิดเลย ชาวบ้านช่วยกันจนกระทั่งได้ไม้ขื่อและไม้แป จึงได้หาเครื่องมืออื่นๆ เตรียมไว้

ซื้อเอาตามเป๋นซายในโรงเลี้ย บ่แหนงหน่ายเหนื่อยกลัวเปื๋อง โรงเรือย
ศรีสองเมืองปอเลือก และโรงเลี้ยช้างเผือกเมืองปิงดี ได้ตามความคนึง
คิดไฝ่ ก็มากะปิดไป๋แปลงกว่าหลังนายสุขริมเจ้ม เป๋นกำลังหัวหน้าทำ-
งานบ่ช้ำกำลังแข็ง ผู้ใหญ่บ้านแข็งแรง นายตาหนวลอานัสพากัน
เลือกตัดเอามา นายจันทร์และนายตา สุภานัสหนายมิ่ง ชัด ฝีมือหนิม
นายใจ๋ ใชวาริมแถมเล่า เป๋นสล่าเฮ้า ตวยตอม นายชื่นปิงพยอม-
ชช่วยสร้าง นายซันช์สุภนัสอ้างฝีมือดี พร้อมกับชาวบ้านมี ชาวกว่า
ผู้ล้วนเป๋นสล่าเก่าและสล่าปล้าย ช่วยกันหลายครัวเครื่องไม้
สำหรับใช้แปลงโรงเรียน บ้านสันป่าเหียงเราเจ้าซาให้งามสง่า
ผ่องใสภูมิ ช่วยกันเป๋นกันด้วยความประณีต ใช้พอดีดพีตุเต๋งปัด
เลือกแต่งลัดจนซื่อ ส่วยไม้มื่อและกล้อนแข็ง ตัดเอาไม้แข็งแรง
เลือกใส่ เพราะโรงเรียนเราใหญ่หลังหลวง ไม่มีปี้กวม ตัดขวาง
เลือกเอาแต่อย่างดีๆ ครัวเครื่องไม้มี ครบทุกอย่าง จึงกำหนดวันต๋อง
ยกตั๋วหลัง วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๙๙ ฝูงซาวเฮาจ้าวเจ้าช่วยกันหลาย,
ล้วนแต่ผู้ชายแบกหามกันขึ้น ให้กันหันตั้งๆ ป้วงกระทั่งงานซื่อ.
โยวางใส่ตั้ง ลดเหล็กหมิ่นแล้วใส่แป้ พร่องงอยู่ทางลุ่ม และเลงผ่อ
กิดใหม่ก็ผอกกันแปง ก้อนไม้แข็งขึ้นเก่า แปลลอยห้วย หล่นลงมา
ทำแหม่หนกเหลือขนาด ก้านฝาป๋าดตี้เหล็ก ทำเอาจนเหมดตามมอก
ประตูเข้าออกก้างขวาง จ้างชาวป่าลานมาตั้งหมื่น สำหรับปั้นกระเบื้อง
ฮึงปูนซีเมนต์ ขนขึ้นมุงเต็มตีนตึ๊ก

การซื้อไม้จะซื้อจากโรงเลื่อยก็ได้ ไม่ต้องเหนื่อยมาก สมัยนั้นก็มีโรงเลื่อยศรีสองเมือง มีไม้พอให้เลือกได้ โรงเลื่อยช้างเผือกเมืองปิง การทำงานที่มีนายสุริม แจ่ม เป็นหัวหน้าทำงาน รวมทั้งผู้ใหญ่บ้าน มีนายนวล ยานัด นายจันทร์ และนายตาสุภานัส ฝีมือเยี่ยมมากๆ และมีนายใจ๋ ไชวาริน เป็นผู้ควบคุม นายชื่น ปิงพยอมผู้ช่วยก่อสร้าง นายขันธ์ สุภานัส บอกว่าตนเองฝีมือดี พร้อมด้วยชาวบ้านที่เป็นช่างมาก่อนทั้งเก่าและใหม่ ชาวบ้านมาช่วยกันหลายครัวเรือน เมื่อสร้างโรงเรียนเสร็จ ปรากฏว่าโรงเรียนสง่างามมาก ด้วยชาวบ้านมี**ความตั้งใจทำงานกันด้วยความพยายามและวิริยะทำให้งานปราณีตมาก** การเลือกไม้เลือกเอาแต่ไม้ที่ได้ขนาด และดีๆ มาใช้ทั้งนั้น เมื่อทุกอย่างเรียบร้อยก็มีการเตรียมการ กำหนดวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2499 เป็นวันยกไม้ทำขื่อ เหล่าผู้ช่วยก็ช่วยกันแบกหามขึ้น ชาวบ้านก็โห่ร้องแสดงความยินดี**การทำงานก็ช่วยกันแบ่งงานกันทำเป็นสัดส่วนแบ่งหน้าที่กันตามความถนัดของตน** ทำกันจนแล้วเสร็จ โดยประตูเข้าออกกว้างขวาง ได้จ้างช่างชาวบ้านป่าลานมาทำกระเบื้องซีเมนต์มุงหลังคาและมุงหลังคาให้ด้วย จนกระเบื้องเต็มหลังคาไปหมด

หลวงปู่สั่งไว้

11 มิถุนายน 2535 วลา 23.30 น. ถึงเวลา 02.00 น. คืนนั้นหลังจากไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอนเสร็จเรียบร้อย หลวงปู่ได้พูดขึ้นว่า**ถ้ายังไม่หลับตุ๊ลุงจะขอสั่งสอนไว้ เพราะตุ๊ลุงได้พิจารณาดูสังขารตัวเองแล้วว่า คงจะอยู่ได้อีกไม่นาน อนิจจา วะตะ สังขารา สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง รู้คว่ำเหงี่ยงไปมา เฒ่าแก่แล้วดักแฮ้วบ่าหมาน หัวหงอกซุกซานไจ้การบ่าได้ เฒ่าหาบ่าเฒ่าเต่าใด** แต่มันเกิดเมินไปหน้อยในใจจะหื้อหนุ่มอายุ 14-15 ปีก็ได้ แต่สังขารมันบ่าหื้อ อย่าไปเลยเมืองนอก อินเดีย ศรีลังกา เนปาล สิงคโปร์ ที่จะไปเพราะคุณสุรพงษ์ คุณฉวีวรรณ พันธ์ประภากิจ วัดแขกสีลม ได้นิมนต์ไป ตอนแรกคิดว่าจะไปวันที่ 20 มิถุนายน 2535 ขออนุญาตท่านไว้แล้ว ท่านก็อนุญาตให้ไป แต่ตอนนี้ท่านขอไว้ว่าอย่าไปเลย ตุ๊ลุงจะไม่สบายมาก จะต้องเข้าโรงพยาบาล จะไม่สบายจะเป็นเหมือนท่านเจ้าคุณจังหวัดวัดพระสิงห์ แต่ตุ๊ลุงไม่รู้จะเดินได้หรือเปล่า อย่าไปเลยนะ ไม่เชื่อคอยดูวันที่ 24 นี้ เวลา บ่าย 4-5 โมงเย็น จะเป็น เดี๋ยวไม่มีคนช่วยดูแลตุ๊ลุงเพราะพระเณรยังเด็กๆ กันอยู่ จึงได้รับปากท่านว่าไม่ไปก็ได้ครับ เพราะท่านไม่เคยพูดและขอแบบนี้มาก่อน ทั้งๆ ที่ตอนนั้นท่านก็สบายดีอยู่ ใบพาสปอร์ตอะไรอยู่ที่คุณสุรพงษ์เรียบร้อยแล้ว

เมื่อรับปากท่านว่าไม่ไป ท่านจึงลุกขึ้นนั่งแบบสบายๆ แล้วท่านก็เริ่มต้นสั่งสอนว่า เราเป็นลูกศิษย์ตถาคต ตถาคตท่านมีอายุ 80 ปี ท่านก็ไปนิพพานแล้ว คงเหลือแต่เราบัดนี้ก็ 95 ปี ถ้านับแบบเมืองเหนือเราเลยตถาคตมา 15 ปีแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างมันไม่แน่นอน เอาอะไรแน่ไม่ได้ นับแต่เกิดจากท้องแม่มา ตุ๊ลุงไม่เคยทำบาปทำกรรมอะไรไว้กับใคร ทำได้ทุกอย่างเท่าที่เห็นมา ถ้าตั้งใจจะทำต้องทำให้สำเร็จ ทำให้ได้ มันไม่ยากเลยสำหรับตัวตุ๊ลุง ถ้าเป็นสมัยนี้ จะเรียนวิทยาศาสตร์ให้เก่งไปเลย แต่สมัยนั้นจะเรียนอะไรไม่ได้ง่ายเหมือนสมัยนี้ เพราะไม่มีครูอาจารย์ดี เครื่องมือ เทคโนโลยีสมัยใหม่ดีมากเลย**เกิดมามีแต่ตัวกลับบ้านเก่าก็ไปแต่ตัว คงเหลือไว้แต่คุณงามความดีเท่านั้น** ทุกวันนี้ตุ๊ลุงจะพิจารณาอยู่ทุกวันคืนประจำ แล้วท่านก็ท่อง อัตถิอิมัสมิง เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ ฯลฯ ไปจนจบพร้อมกับคำแปล ท่านพิจารณามาตั้งแต่เป็นเณรมาแล้วตอนนี้ไม่

ห่วงอะไรอย่างอื่นเพราะวัดเรานี้พร้อมทุกๆ อย่าง อยากได้อะไรก็บอกญาติโยม ๆ ก็หามาถวายให้ กุฏิใหม่ตุ๊ลุงไม่ทันได้อยู่แน่ๆ เพราะรู้สึกจะก่อสร้างช้าไปช่างมาวันๆ ไม่กี่คน คนมาช่วยถวายค่าก่อสร้างก็ไม่ต้องห่วง ญาติโยมใจบุญมีเยอะ

ปลายปีกฐินปีนี้ คุณสุกรีย์ ธีระกุล ก็คงจะพาผู้ใหญ่มาอีก ท่านบรรหาร ศิลปอาชา ท่านเมตตา พุ่มชูศรี คุณแม่สมถวิล คุณกังวาล ลีชัยสิทธิ์ ผู้กองอนันต์ สิโนถาน และอีกหลายคนคงมาช่วย แต่ตุ๊ลุงก็ยกให้ในหลวง และสมเด็จพระราชินีไว้แล้ว ท่านยังรับสั่งว่าถ้าเสร็จแล้วให้คนไปทูลท่าน การสร้างถาวรวัตถุทุกอย่างจะสร้างได้ง่ายๆ ถ้ามีปัจจัยเยอะๆ ญาติโยมสมัยนี้ใจบุญกันก็มากมาย

การก่อสร้างวัตถุเป็นของง่าย แต่การสร้างคนให้เป็นคนมันหายาก ดูตัวอย่างการสร้างกุฏินี้ ไม้หามาได้ยากแสนยาก แต่ก็เอามาได้ สร้างได้ ถ้าสำเร็จแล้วคงจะสวยงามน่าดูยิ่ง สมัยนี้ไม้หาไม่ได้แล้ว นับวันจะหมดไปทุกที สมัยก่อนครูบาปินตาจะสร้างวิหารต้องเดินทางไปขออนุญาตตัดต้นไม้ จากในคุ้มเจ้าเวียงเชียงใหม่ ครูบาวัดเชียงมั้นเป็นคนพาไป ทั้งๆ ที่ไม้สักอยู่ตามข้างวัดนี้จะเลือกเอาอย่างไหนก็ได้**แต่คนสมัยโบราณเขาเคารพกฎหมายกันมากไม่เหมือนสมัยนี้** สมัยนี้ไม่ไหวเลย**คนเห็นแก่ตัวกันมาก มัวเมากิเลสติดอยู่ในความโลภ โกรธ หลง ตัณหามาก สิ่งใดของตนไม่มี พอเห็นของคนอื่นซึ่งมีครบก็อยากมีเรียนแบบ ทั้งที่ตัวเองไม่มีความสามารถ ฐานะก็ไม่เพียงพอ ทำให้มีความโลภอยากได้เหมือนคนอื่นเขา** การสร้างวัตถุมันง่ายมากแต่การสร้างคนให้เป็นคนนั้นมันยากแสนยาก ดูลูกศิษย์ลูกหาตุ๊ลุงที่ผ่านๆ มาไม่รู้กี่ร้อยรุ่นเข้ามาบวชเรียนก็มีความตั้งใจอยากให้ลูกศิษย์ได้ดีทุกๆ คน แต่ก็เป็นไปไม่ได้ ดูได้แต่ตัวภายนอกแต่ภายในจิตใจดูไม่ได้เลย

บางคนก็มาแต่กำเนิดสันดานเป็นอย่างนั้น บางคนก็เป็นแต่สภาพสิ่งแวดล้อมพาให้เป็นไป แต่ละคนอยากเรียนแต่ก็ไม่มีโอกาสได้เรียน เพราะการเรียนก็ต้องมีพ่อแม่ที่ร่ำรวยถึงจะมีโอกาสได้เรียน เพราะฉะนั้นตุ๊ลุงจึงขอฝากเรื่อง**การแจกทุนการศึกษาที่ผ่านมา ขออย่าให้ขาด จงทำต่อเนื่องไปตลอด** อีกหน่อย **หมากน้ำจะจ๋ม หมากหินจะฟู** ถ้าเป็นภาษาภาคกลาง หมากน้ำ หมายถึง น้ำเต้า

หมากหิน คือ ก้อนหินอยู่ใต้น้ำ หมายความว่าคนที่มีโอกาสได้เรียน พ่อแม่มีฐานะร่ำรวยต้องการให้ลูกเรียน แต่ลูกไม่มีความตั้งใจเรียน มัวแต่ตามใจตัวเอง เพราะสมัยปัจจุบันสภาพสิ่งแวดล้อมไม่ดี การไปไหนมาไหนสะดวก ที่เที่ยววัยรุ่นก็มาก คนจนๆ ตามบ้านนอก ตามป่า ตามดอย ที่อยากเรียนและตั้งใจเรียนก็มีมากมาย เรียนเก่งๆ ก็มีแต่ไม่มีโอกาสได้เรียน อีกหน่อยถ้าพวกนี้มีโอกาสได้เรียน จะเรียนเก่งมากๆ และจะเป็นคนกตัญญู เพราะคนที่ได้รับความยากจนมาก่อน จะรู้คุณค่าของตัวเองและคนอื่น จะรู้บุญคุณคนที่ให้ความช่วยเหลือ ประเทศชาติบ้านเมืองก็จะเจริญยิ่งๆ ขึ้น อย่าลืมเรื่องทุนการศึกษานะ

การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ย่อมได้บุญกุศล เหมือนเช่นเราทำมาเป็นประจำทุกปี การสงเคราะห์ อนุเคราะห์เพื่อนมนุษย์ด้วยกันเป็นการดี**อย่ามัวแต่อิจฉาริษยากันไม่ดี ทำอะไรก็แล้วแต่ จงเลือกทำแต่ความดีที่ไม่เบียดเบียนตัวเองและคนอื่น ทำคุณประโยชน์ให้เกิดจะได้บุญกุศลที่ยิ่งใหญ่ กุศลที่เกิดแล้วย่อมเจริญขึ้นเรื่อยๆ ที่ยังไม่เกิดก็จะเกิดขึ้นมาอีก บุญต้องหาบาปต้องละ** การคบคนก็เหมือนกัน**ต้องเลือกคบอย่าคบคนพาล คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผลจงเชื่อตัวเอง มั่นใจในตัวเอง มิตรแท้ มิตรเทียม อย่างไหนดีก็รู้แล้ว จงเป็นคนมีเหตุผล อย่าเชื่อคนง่าย อย่าไว้ใจทาง อย่าวางใจคน จะจนใจเอง**จะแขวนโตงเตงเหมือนรังต่อแตน

ให้มีความอดทน ขยันหมั่นเพียร มีสติสัมปชัญญะ มีความกตัญญูรู้คุณคน ใครจะว่าติเตียนนินทาแบบไหน อย่าหวั่นไหว ให้มีจิตใจมั่นคง ไม่ต้องกลัวอะไร เมื่อเราไม่มีความผิด คนเราจะทำอะไรต้องติเตียนตัวเราก่อน ทำอะไรไว้กับคนอื่นอย่างไรย่อมจะได้รับเช่นนั้น บาปบุญคุณโทษมันทันกันในชาตินี้แล้วไม่ต้องรอชาติหน้า จงตั้งใจให้มั่นคง อยู่ในทาน ศีล ภาวนาไปเนืองๆ พิจารณาสังขารของเราอยู่เสมอ อย่าประมาท อย่ามัวเมาในวัยอยู่เลย**ไม่มีใครรักเราเท่าตัวเราเอง จงติเตียนเราเอง ระวังเราเองตลอดเวลา** ดูอย่างคนมาวัดเราซิ ส่วนมากจะมาเพื่อตัวเองทั้งนั้น ขอทุกๆ สิ่งที่ปรารถนา ไม่ได้ดังใจเขาคงไม่อยากมา ทั้งญาติพี่น้องต้องการอะไรจากเราเขาถึงมา เมื่อไม่ต้องการจักไม่มา ดูตัวอย่างคน

ที่เจ้าคบชิ บางครั้งดูเป็นคนที่ดีน่าเชื่อถือ บางครั้งดูเชื่อไม่ได้เลย จงคอยดูไปนะ วันเวลาจะเป็นเครื่องพิสูจน์ อีกหน่อยเมื่อไม่ได้ประโยชน์จากเราก็คงไม่มา และทำลืมเราไป อย่าลืมจงพิจารณาดู ตุ๊ลุงก็คงอยู่ได้อีกไม่นานเท่าใดแล้ว สงสารและเป็นห่วงเจ้ามาก เป็นลูกที่ไม่มีพ่อแม่แล้ว ต่อไปคงขาดพ่อที่อยู่วัดอีกคน อย่าใจหายนะเดี๋ยวไม่ดี จงทำจิตใจให้หรรษา ร่าเริง บันเทิงใจ เข้าใจ อย่าทำใจให้เศร้าหมองนะ เกิดตายเป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีใครล่วงพ้นไปได้

เมื่อมีความพอดีก็มีความสุข ถ้าไม่อยากทุกข์ก็อย่าจนใจ ข้าศึกอะไรไม่เท่าเกิดตาย สหายอะไรไม่ใหญ่เท่าผลบุญกุศล ผลอะไรไม่ใหญ่เท่าผลบุญ ยามเป็นดีมีเก้าป้าสิบป้า ยามมีความทุกข์จ๋นเข้าหน้ามีน้าคนเดียวก็หายไป เออดึกมากแล้วไว้อู้ต่อวันใหม่ จะสวดมนต์ภาวนาและจะนอน ง่วงแล้ว ครับผม ลูกจะจดจำไว้ในสมองจนกว่าจะตายจากโลกนี้ไป พ่อไม่ต้องห่วงลูกพ่อ พ่อต้องอยู่กับลูกหลานไปนานๆ ร้อยซาวปีก็แล้วกันไม่ถึงแล้วแก่ไม่แก่สักเท่าใด แต่มันเกิดเมิน นอนเถอะดึกมากแล้ว ดึกมะม้อยน้ำย้อยปล๋ายแป๋ ไก่ขันแจแลปอคาใคร่แจ้ง เป็นคืนที่ท่านนั่งสั่งสอน และคุยนานมาก จนเสียงไก่ขันได้ยินเป็นทอดๆ

จากคืนนั้นเป็นต้นมา ท่านก็ดูไม่เป็นอะไร ยังคุยกับญาติโยมที่มากราบอย่างมีความสุข เวลาญาติโยมถามท่านว่าสบายดีหรือเปล่าครับหลวงปู่ ท่านจะตอบพร้อมทั้งหัวเราะว่าสบายดีแบบคนแก่ สังขารคนเราใช้มันมากก็เปรียบเหมือนรถเก่า ต้องคอยซ่อมอยู่เสมอ เดี๋ยวเครื่องโน่นเครื่องนี้เสีย อยู่ไปวันๆ ตามสภาพอย่างนี้ ท่านจะบอกเสมอ เวลาเดินขึ้นบันไดรู้สึกว่าเข่าข้างขวาเจ็บไม่ค่อยมีแรงชาๆ เหมือนจะเป็นเหน็บชาอย่างนั่นแหละ วันที่ 23 มิถุนายน 2535 ที่งานทำบุญประเพณีสรงน้ำพระธาตุ ถวายไม้ กระเบื้อง และอื่นๆ ของกุฏิซึ่งสร้างยังไม่เสร็จทางเหนือเรียกว่า ตานเถาะ ในวันนั้นมีการบรรพชา บวชเณร แห่ลูกแก้ว มีการแข่งตีกลองหลวง (กลองใหญ่) ท่านบอกว่าสมัยเมื่อ 20 กว่าปีมาแล้วคนนิยมดูกันเดี๋ยวนี้หาดูยาก จะมีทางลำพูนเท่านั้น วัดเราดูจะจัดขึ้นครั้งแรกตั้งนานมาแล้วเดี๋ยวพาตุ๊ลุงไปดูนะ นอนพักกลางวันก็รู้สึกใจมันหวิวๆ อย่างไงชอบกล บ่ายวันนั้น จึงพาท่านไปดูตามที่ท่านต้องการ รู้สึกว่าผู้คนมาร่วมงานกันมากมายจริงๆ

ยังไม่เคยเห็นอย่างนี้มาก่อนเลย ท่านได้นั่งรถดูการแข่งขันบ้องไฟ ดูแข่งกลองหลวง มีคนมานั่งกราบ ถามดูท่านไม่มีวี่แววเลยว่าไม่สบาย กลางคืนท่านบอกว่านอนไม่หลับ ท่านก็พูดคุยอีกหลายเรื่อง ยังไม่นำมาเขียนครบได้

วันที่ 24 มิถุนายน 2535 ก่อนภัตตาหารเพล มีคนมาทำบุญสืบชะตาอีก 1 คณะ กลางวันท่านก็พักตามปกติ ในวันนั้นมี ดร.วิชัย วงศ์ไชย ตอนนั้นยังไม่เป็น ส.ส. มาพร้อมทั้งคณะ มาปรึกษาเรื่องทำเหรียญต่างๆ ของท่านเพื่อนำมาบูชา เอาปัจจัยสร้างตึกโรคซับซ้อนโรงพยาบาลมหาราชเชียงใหม่ และบ่ายวันนั้นประมาณ 16.00 น. ท่านก็เรียกหา รีบไปดูปรากฏว่าท่านยกแขนขาข้างขวาไม่ขึ้น เหมือนที่ท่านบอกไว้ จึงรีบโทรศัพท์ถึงคุณหมอจำนง สีตะพันธ์ หมอจึงให้รีบเอาไปรักษาที่โรงพยาบาล อยู่โรงพยาบาลในความดูแลของคุณหมอวัฒนา นาวาเจริญ อยู่ได้ 17 วัน หมอวัฒนาก็อนุญาตให้กลับวัดได้ วันที่ 11 กราฎาคม 2535 อยู่พักวัดได้ 7 วัน พอคืนวันที่ 17 กรกฎาคม 2535ตอนกลางคืนประมาณตี 03.00 น. ท่านก็ปลุกให้ตื่น คืนนั้นมีพ่อน้อยชุม โปธิตา นอนเฝ้าอีกคน ท่านบอกว่าสังขารมันเตือนให้ทราบแล้วว่าไม่ไหวแล้ว**ทุกสิ่งทุกอย่างเอาแน่นอนไม่ได้ มันถึงเวลาก็ต้องไปตามสภาวะของมัน ใครฝ่าฝืนธรรมชาติไม่ได้** พรุ่งนี้บ่ายโมงครึ่งตุ๊ลุงจะต้องตาย ตายแน่นอนไม่สามารถที่จะอยู่ได้ อย่าพูดเรื่องตายเลยไม่มีรู้หรอกยังแข็งแรงอยู่จะตายได้อย่างไรขอคัดค้าน ท่านก็ยืนยันว่าต้องตายแน่นอนอย่างไม่ต้องสงสัย ก่อนจะตาย ตุ๊ลุงขอปลงอนุญาตของทุกสิ่งทุกอย่างในวัดเล็กเท่าเล่มเข็ม ใหญ่เท่าภูเขาเลากา ขอมอบให้ตุ๊ทั้งหมด พระหรือเจ้าอาวาส **ถ้าหากไม่มอบหรือปลงอนุญาตของทั้งหมดในวัดให้ใคร ฝันไม่ดีติดอยู่ในสิ่งเหล่านั้น เดี๋ยวเป็นเปรตเฝ้า** ของทุกอย่างน้อยมาก เล็กใหญ่ก็ไม่สามารถเอาติดตัวไปได้เลยลูกเอ๋ย คงได้ไปแต่บุญกุศลที่ได้ทำไว้น้อยมากก็อยู่ที่การกระทำ คงเหลือไว้แต่คุณงามความดีเท่านั้นเหมือนคำโบราณเมืองเหนือว่าไว้ **งัวควาย จ้างม้า ต๋ายแล้วเหลือหนัง กระดูกเขายังเอาใจ้ก๋านได้ จำลวงสุดแม้ปุ๋มและใส้ ยังกิ๋นรำอิ่มท้อง มนุษย์เราต๋ายสหายพี่น้องไผบ่ห่วงข้องอาลัย แม้แต่ลูกผั้วะยังเอาขว้างไกล๋ กลั๋วจะเป็นภัยผีจักหลอกได้ อนิจจังทุกขัง อนัตตา**ทุกอย่างเคยเรียนมาแล้วเจ้า

จงทำตาม ทำหน้าที่ดูแลพระเณรวัดวาอาราม แนะนำศัธทาชาวบ้านให้ประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีวัฒนธรรมเมืองเหนือเรา อย่าเลียนแบบต่างประเทศตะวันตกเขาไม่ใช่ของเรา จงรับไว้และปฏิบัติตาม ให้อยู่เย็นเป็นสุข เจริญงอกงามไพบูลย์ในพระพุทธศาสนาตลอดจิรฐิติกาลยาวนานเทอญ สาธุฯ

วันที่ 18 กรกฎาคม 2535 มีทำบุญสืบชะตา ทอดผ้าป่า เจ้าภาพคือคุณสุจิตรา เจ้าของโรงแรมลานนาวิว มาทอด กำลังรับพรพร้อมทั้งญาติโยมอีกหลายคณะรับพรเสร็จสักพักใหญ่ๆ ประมาณ 13.00 น. ท่านก็ช็อคเป็นลม ต้องรีบนำไปโรงพยาบาล ถึงโรงพยาบาลสวนดอกแล้ว หมอต้องปั้มหัวใจขึ้นใหม่ เป็นเวลาที่ท่านบอกพอดีว่าจะต้องตาย หมอทุกๆ คนเก่งมาก ท่านฟื้นคืนมาได้ และรักษาตัวอยู่อีก 18 วัน หมอจึงอนุญาติให้กลับวัดได้ โดยเจ้าบุญเลื่อน ณ เชียงใหม่ เป็นผู้อาราธนานิมนต์กลับ กลับไปอยู่วัด ก็อยู่ในความดูแลของแพทย์จากโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ (สวนดอก) ตลอด ท่านสุขภาพไม่ค่อยดีทุกๆ วัน ทุกๆ คืน ว่างๆ ท่านจะเล่านิทานประกอบการสอดแทรกธรรมตลอดยังมีอีกมากไม่สามารถเขียนหมดได้

จากงานทำบุญวันเกิด ทอดกฐิน วันที่ 29 พฤษจิกายน 2535 กลางดึกประมาณ 02.30 น. ท่านก็บอกเกี่ยวกับการลาสังขารอีก

นอนไม่หลับ พิจารณาสวดธัมมจักกัปปวัตตนสูตร อิถถิอิมัสมึ ฯลฯ แผ่เมตตา สวดอีกหลายๆ บท ท่านก็บอกว่าไม่หลับ นึกถึงบทเพลงที่โยมแม่เห่กล่อมตอนท่านเป็นเด็ก 3-4 ขวบ ก็ไม่หลับ เลยบอกท่านว่า พรุ่งนี้ต้องไปเช็คร่างกายที่โรงพยาบาล ท่านก็บอกว่าจะนั่งสมาธิดูถึงวลา 11.00 น. ไปหรือไม่ไปก็รู้กันแน่นอน เวลา 7.00 น. พาท่านเข้ารักษาตัวที่โรงพยาบาล ตั้งแต่คณะบดี ผู้อำนวยการ นายแพทย์ พยาบาล ตลอดถึงพนักงาน นักการทุกคนก็ช่วยเหลือด้วยดีทคน ต่อมาวันที่ 15 ธันวาคม 2535 กลางคืน ท่านตื่นขึ้นมา ถามว่าท่านฝันอะไร ท่านบอกว่าฝันขึ้นสวรรค์ โดยไม่มี พะวง(บันได) ดูงดงามแปลกตาจนไม่อยากกลับมาเลย และท่านยังเล่านิทานให้พยาบาลฟังอีก อยู่โรงพยาบาล มีญาติโยมลูกศิษย์ทุกคน ทั้งไปเยี่ยม ทั้งโทรศัพท์ด้วยความเป็นห่วงทุกคน บางคืนท่านตื่น

ขึ้นมา ท่านจะพูดคุยเล่านิทาน พูดคุยถึงลูกศิษย์บางคน โดยเฉพาะคุณกังวาล ลีชัยสิทธิ์ ท่านจะถามถึงเพราะเคยมานอนเฝ้า วันที่ 19 มกราคม 2536 หมออนุญาติให้กลับวัด กลับถึงวัดก็มีญาติโยมมารอรับ ดีใจมาก วันที่ 21 มกราคม ท่านได้หาฤกษ์จากท่านพระครูวัดหม้อคำตวง อยู่กุฏิไม้หลังใหม่ท่านบอกว่าใครๆ ก็ชมว่างามมาก เหมือนวิมาน ท่านจะยิ้มแย้มแจ่มใสตลอด วันที่ 23 มกราคม เวลา 03.00 น. ท่านบอกว่าคืนวันที่ 25 นี้จะนอนทำสมาธิ พอถึงชั่วโมงที่ 2 ให้เอาออกซิเจนออกจากจมูกท่านให้ด้วย เพราะสังขารไม่ไหวแล้ว ไม่อยากทรมานลูกหลาน ตลอดถึงหมอ พยาบาลด้วย วันที่ 25 มกราคม เวลา 23.00 น. ท่านมีไข้โทรถึงคุณหมอจำนง สีกะพันธ์ คุณหมอวัฒนา นาวาเจริญ บอกให้รีบนำส่งโรงพยาบาล หมอพยาบาลทุกๆ คนช่วยกันดูแลเอาใจใส่อย่างดี วันที่ 26 มกราคม ท่านพูดคุยได้อย่างสบาย หลังจากนั้นพูดคุยไม่ค่อยมีเสียง เพราะเสียงแหบ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ ท่านบรรหาร ศิลปอาชา ท่านรองฯ สุกรีย์ รีระกุล มาเยี่ยม ท่านพยายามจะลุกนั่ง ท่านยังพูดชื่ออะไรได้ ให้พรเสียงแหบ ๆ วันที่ 14 กุมภาพันธ์ กลางคืนท่านเรียกให้เข้าไปหา ลูบหัว แล้วบอกว่าไม่ไหวแล้วลูก ไม่รู้จะทำอย่างไร หมอคงไม่มีปัญญาช่วยแล้ว อีก 2 วัน อยู่ไม่ได้แล้วหลวงพี่ยงยุทธเข้าเวรบอกว่า หลวงปู่บ่นชี้ว่าปวดท้อง

วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2536 เวลา 17.11 น. ท่านก็จากไปสู่สุคติ นิรันดร์กาลฯ

พระปลัดเกษม เขมจาโร

รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดป่าติ้ง

คำอธิบายศัพท์

ตุ๊ : สาธุ เป็นคำสรรพนามแทนคำว่าพระของชาวล้านนา

ตุ๊ลุง : หลวงลุง

อนิจจา วะตะ สังขารา : สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ

รู้ค่ำเหงี่ยงไปมา : รู้จักแปรปรวนเป็นธรรมดา

เฒ่าแก่แล้วดักแฮ้ว(แร้ว)บ่หมาน(แม่น)
หัวหงอกซุนซานใจ้ก๋ารบ่ได้ : คนแก่จนหัวหงอกขาว จะทำอะไรก็ไม่ไหวแล้ว

เฒ่าหาบ่าเฒ่าเท่าใดแต่เกิดเมิน : เฒ่าก็ไม่เฒ่าเท่าใดนักแต่เกิดนานไปหน่อย

บ่า, บ่ : ไม่

หื้อ : ให้

เจ้าคุณจังหวัดวัดพระสิงค์ : หมายถึง พระเทพสิงหคณาจารย์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่

งานฝีมือ

งานฝีมือ

วิหารเก่าวัดป่าตึง ซึ่งครูบาปินตาเป็นผู้สร้างขึ้น สมัยนั้นหลวงปู่อายุ 12 ปีกาลเวลาที่ล่วงไปวิหารหลังนี้ก็มีสภาพทรุดโทรม ฉะนั้นในปีพ.ศ. 2493 หลังจากหลวงปู่หล้ารับตำแหน่งเจ้าอาวาสแล้ว 26 ปี จึงได้เริ่มทำการบูรณะปฏิสังขรณ์เรื่อยมา และได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ ในปีพ.ศ. 2504 ได้มี **การเขียนภาพพุทธประวัติ**บนฝาผนัง โดยหลวงปู่เป็นผู้กำหนดรายละเอียดและวาดเค้าโครงของแต่ละภาพ ส่วนการระบายสีก็มีลูกศิษย์ช่วยบางภาพ โดยภาพใดที่ลูกศิษย์ระบายสีก็จะมีนามผู้นั้นปรากฏอยู่ใต้ภาพ ส่วนที่ไม่ปรากฏนามผู้วาดล้วนเป็นฝีมือหลวงปู่ทั้งสิ้น ซึ่งภายในวิหารนอกจากจะมีภาพพุทธประวัติแล้ว ท่านยังได้เขียนภาพของครูบาปินตาซึ่งเป็นเจ้าอาวาสรูปแรกของวัดป่าตึงด้วย ย่อมแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณพระอุปชฌาย์ที่ได้สั่งสอนเลี้ยงดูท่านมาตั้งแต่อายุ 9 ขวบ สำหรับเรื่องภาพจิตรกรรมฝาผนังที่เป็นผลงานฝีมือของหลวงปู่นี้ ได้รับการบอกเล่าจาก **นายศรีนวล อินตายวง** ผู้ใหญ่บ้านป่าตึง ที่ในอดีตเคยเป็นทั้งเด็กวัดและสามเณรวัดป่าตึงว่า"**หลวงปู่ให้เอาเปลือกไม้ไกล๋** (เปลือกไม้ชนิดหนึ่งที่มียาง) **มาทุบแล้วแช่น้ำไว้ 5-6 วัน จึงเอาน้ำที่แช่นี้ผสมสีผงที่เป็นแม่สีนำไปละบายภาพที่วาดไว้ โดยไม่มีรูปตัวอย่างให้ดูเลย ที่จริงตอนนั้นก็มีสีน้ำมันขายแล้ว แต่หลวงปู่ท่านไม่ใช้ท่านทำของท่านใช้เอง**"

จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นผลงานฝีมือของหลวงปู่หล้า ที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกทางด้านศิลปแขนงนี้แล้ว ท่านก็ยังมีความรู้ในเรื่องของสมุนไพร **ทำสีขึ้นใช้เอง** อันเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่ในพื้นบ้านมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แม้กาลเวลาอันยาวนานที่ผ่านไป ภาพจิตกรรมเหล่านั้นจะลบเลือนไปบ้าง แต่ภาพส่วนใหญ่ก็ค่อนข้างจะสมบูรณ์ ซึ่งทางวัดป่าตึง ก็ยังคงเปิดให้ประชาชนที่เลื่อมใสศรัทธาหลวงปู่ ได้ชื่นชมความสามารถของท่าน ได้ชื่นชมการใช้ศิลปวรรณกรรมอย่างผู้มีฝีมือโดยแท้

นอกจากนั้นในครั้งที่มีการบูรณะปฏิสังขรณ์วิหารเก่าหลังนี้ หลวงปู่หล้าก็ยังได้ **แกะสลักหน้าปันเป็นลวดลายศิลปกรรมล้านนา** อันมีค่าและหาชมได้ยากนัก ในความเป็นช่างแกะสลักฝีมือของหลวงปู่หล้าหาได้ยุติเพียงแค่นี้ไม่ แต่ท่านยังได้**แกะสลักหน้าบันหอพระไตรภิฎก** ของวัดป่าตึงก็เป็นผลงานของท่านอีกส่วนเสาหอระฆังที่เป็นลวดลายแกะสลักทั้ง 4 ต้น แม้จะมิได้เป็นผู้ลงมือแกะสลักด้วยตนเอง หากแต่เป็นฝีมือของลูกศิษย์ทั้งหลาย **หลวงปู่ก็เป็นผู้วาดลวดลายเหล่านั้นด้วยตนเองทั้งสิ้น**

หลวงปู่หล้าเป็นผู้ที่มีพรสรรค์ทางด้านศิลป ไม่มีใครสอนท่าน ท่านสร้างผลงานขึ้นจากการจดจำและจินตนาการ ก็ต้องอาศัยความสนใจ ได้สอนว่า "จำไม่จำแล้วแต่ผู้สนใจ ถ้าเราสนใจย่อมจำได้"**พระปลัดเกษม เขมจาโร** พระอุปัฏฐากผู้รับใช้ใกล้ชิด ได้พูดถึงงานช่างของหลวงปู่ว่า "**ท่านเป็นศิษย์ไม่มีครู พบเห็นอะไรที่ไหนก็จำเอาไว้ ชอบใจก็กลับมาทำขึ้นที่วัด**"โดยยกตัวอย่าง โต๊ะหมู่บูชา ที่มีความสวยงามมาก หลวงปู่หล้าเห็นแบบมาจากกรุงเทพ กลับมาวัดป่าตึงก็ทำขึ้นบ้างทั้งไสไม้และแกะสลักด้วยตนเองทั้งสิ้น

งานประเภทแกะสลักไม้ดูจะเป็นที่โปรดปรานของหลวงปู่มากที่สุด ผลงานด้านนี้ท่านมีมาก แม้ว่าจะสูญหายหรือผุผังไปก็มิใช่น้อย แต่ส่วนใหญ่ก็ยังอยู่ที่วัดป่าตึง ที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นเอกทางช่างของหลวงปู่หล้า ที่หาผู้ใดฝีมือเทียบได้แม้จะในปัจจุบันก็ตาม ได้แก่ **ป้านลมวิหาร, สัตตภัณฑ์, ที่บรรจุพระธาตุและสิทธิราชออกบวช** (ที่ใส่บริขารพระเจ้าออกบวช) รวมทั้งผลงานสำคัญอีกชิ้นหนึ่ง คือ**ธรรมาสน์แบบบุษบก** เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีเครื่องขยายเสียง พระภิกษุที่แสดงธรรม จะต้องใช้เสียงดังมิใช่น้อย เพื่อให้สาธุชนที่ฟังธรรมได้ยินกันถ้วนทั่ว เมื่อหลวงปู่หล้าได้สร้างธรรมมาสน์นี้ขึ้น จึงมีประโยชน์มาก ขณะที่ท่านแสดงธรรมอยู่ในธรรมมาสน์ เสียงจะกึกก้องกังวาล ทำให้ญาติโยมซึ่งติดใจฝีปากการเทศน์ ต้องอาราธนาขอให้เทศน์ต่อยันสว่างก็ยังเคยมี ก็เป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเป็นพระนักเทศน์ฝีปากเอกอีกด้วย นอกจากนั้นธรรมาสน์ที่สร้างขึ้น ในปี พ.ศ. 2473 (อายุ 32 ปี) ก็ยังมีความสวยงามมาก หากได้มีโอกาสเข้าชมใน

ระยะใกล้ จะเห็นความปราณีตของลวดลายล้านนา ที่ยังไม่มีส่วนใดชำรุดแม้กาลเวลาจะล่วงเลยกว่า 60 ปีแล้ว ถือว่าเป็นผลงานที่ล้ำด้วยคุณค่า ใครพบใครเห็นใครเลยจะเชื่อว่า นั่นเป็นเพียงฝีมือของช่าง "ชาวบ้าน" เท่านั้น

สมัยก่อนภาคเหนือยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ ซึ่งรวมอำเภอสันกำแพงด้วย ไม้จึงเป็นวัสดุที่นำมาใช้ในการก่อสร้าง และทำสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ค่อนข้างมาก เป็นเพราะว่าตอนนั้นกฎหมายบ้านเมืองไม่เข้มงวด ไม้จึงมิใช่เป็นสิ่งที่หายากและราคาแพงเหมือนกันกับสมัยนี้ เพราะฉะนั้นการที่หลวงปู่หล้าให้ความสนใจงานไม้มาก จึงเท่ากับเป็นการนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นำมาสร้างสรรค์ผลงานเพื่อส่วนรวม หลวงปู่หล้าจึงมักใช้เวลาว่างจากศาสนกิจสงฆ์ทำสิ่งของเครื่องใช้ประเภทพื้นๆ อีกมาก เช่น **ชุดรับแขก โต๊ะฉันอาหาร**(โต๊ะกินข้าว) **เก้าอี้นั่งเล่น ตู้ใส่ของ เกวียนบรรทุกของ อาสนะสงฆ์และกระดานเรียนอักขรวิธี**

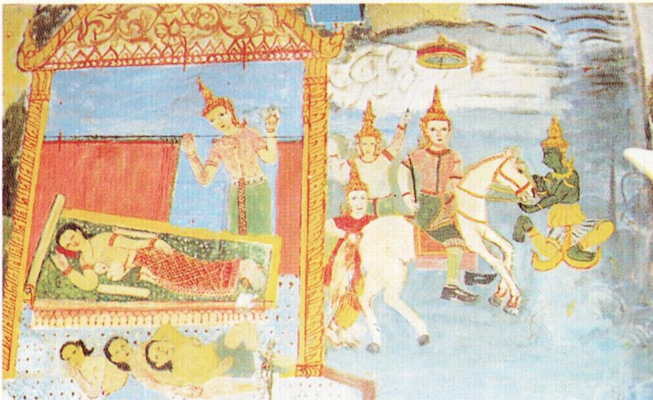
พ่อหลวงศรีนวล ผู้ใหญ่บ้านป่าตึง ที่เคยรับใช้และช่วยหลวงปู่หล้าทำงานมาตั้งแต่เด็ก เป็นอีกผู้หนึ่งที่ชื่นชมและยอมรับในความสามารถ ได้เล่าให้ฟังว่า **"สมัยที่ยังเป็นเด็ก ทั้งเด็กวัดและสามเณรช่วยหลวงปู่หล้าทำงานเป็นลูกมือของท่าน ด้วยความซุกซนสนุกสนาน"** อย่างเช่น กลองหลายแบบ ทั้งใหญ่และเล็ก เช่น **กลองหลวง** (กลองโบราณ)**กลองยาว**กลองเหล่านี้ยังมีอยู่ทุกใบ ซึ่งขณะนี้ได้จัดแสดงให้สาธุชนได้ชมอยู่ที่วัดป่าตึง รวมทั้งผลงานอื่นๆด้วย

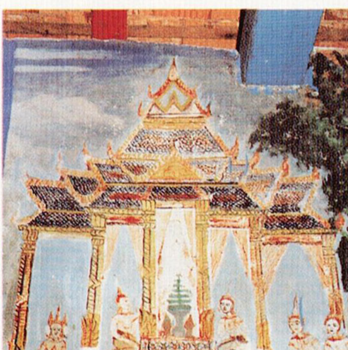
นายคำ ตุ่นใจ เดิมเป็นชาวบ้านปง (บ้านเกิดหลวงปู่หล้า) ได้เล่าให้ฟังว่าหลวงปู่หล้าเป็นช่างตีเหล็กด้วยทั้ง**จอบ มีด เสียม** ท่านทำได้ทั้งนั้น เมื่อตอนที่นายคำเป็นเด็กวัดอายุประมาณ 11 ปี มีหน้าที่รับใช้เล็กๆ น้อย และคอยบีบนวดยามท่านเมื่อยขบจากงานช่างหรืองานอื่น เคยช่วยหลวงปู่หล้าตีเหล็ก แต่วันหนึ่งทำคีมคีบเหล็กดัดหัก ด้วยความกลัวของเด็กวัยนั้น จึงหนีกลับบ้านไม่ยอมมาเป็นเด็กวัดอีก ทั้งที่หลวงปู่ท่านใจดีมาก ไม่เคยดุด่าเฆี่ยนตีใครเลย และเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่งานฝีมือทางช่างตีเหล็กมิได้หลงเหลืออยู่เลย จะมีก็เพียงความทรงจำเท่านั้น"**หลวงปู่หล้า เป็นช่างตีเหล็กด้วย**"

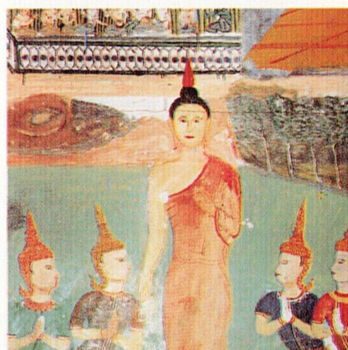
พระปลัดเกษม เขมจาโร เป็นผู้หนึ่งที่ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับหลวงปู่มากที่สุด บอกถึงงานฝีมือหลวงปู่หล้าเพิ่มเติม งานปูนก็ถนัด หลวงปู่หล้าเคย**ปั้นกระถางเก็บน้ำ หม้ออุ่ง**(โอ่งน้ำ)**แบบพิมพ์รูปเทพพนม** ส่วนสิ่งของอื่นๆ ได้แก่**ตุงเหล็ก-ตุงทอง ก้างระฆัง ขาตั้งพัด** หรืองานประเภทจักสาน ใครเลยจะเชื่อว่าหลวงปู่หล้าท่านทำได้ เคยสาน**กล่องข้าวของชาวเหนือ** (อิสานเรียกกระติ๊บ)**ลงรักปิดทอง**ก็ทำได้ และที่หลวงปู่หล้ากำลังคิดจะทำ โดยไปดูกรรมวิธีจากในเมืองแต่ยังไม่ได้ลงมือก็คือ"**งานเซรามิก**"

ความเป็น"**สารพัดช่าง**"ของหลวงปู่หล้าที่เป็นทั้ง **ช่างไม้ ช่างปูน ช่างแกะสลัก ช่างตีเหล็ก ช่างวาด** ท่านจะลงมือทำงานด้วยตนเอง มิใช่แต่เพียงออกแบบหรือควบคุมดูแลเท่านั้นเล่ากันว่า"**ผสมปูนเอง ไสไม้เอง ตัดกระจกเองเขียนลายเอง แกะสลักเอง**"ฯลฯ งานฝีมืออันมากมายหลายอย่างของหลวงปู่หล้านั้น มีบางอย่างที่ท่านสร้างขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนยากจนโดยแท้ แม้แต่"**โลงศพ**" ก็เคยทำแล้ว เมื่อครั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ หากมีผู้ใดถามถึงเรื่องนี้หลวงปู่หล้าจะให้ดูรอยแผลเป็นที่มือ **ที่เกิดจากการไสไม้**

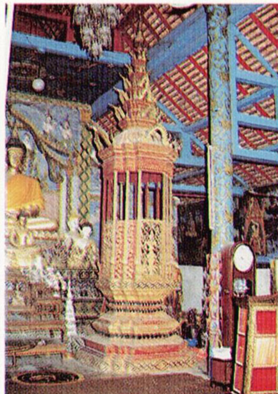
สำหรับงานฝีมือของหลวงปู่หล้าทั้งหมดที่ยังเหลืออยู่นั้น คณะศิษย์และศรัทธาวัดป่าตึง ได้ร่วมกันจัดแสดงให้ศรัทธาสาธุชนทั้งหลายได้ชมทุกวัน

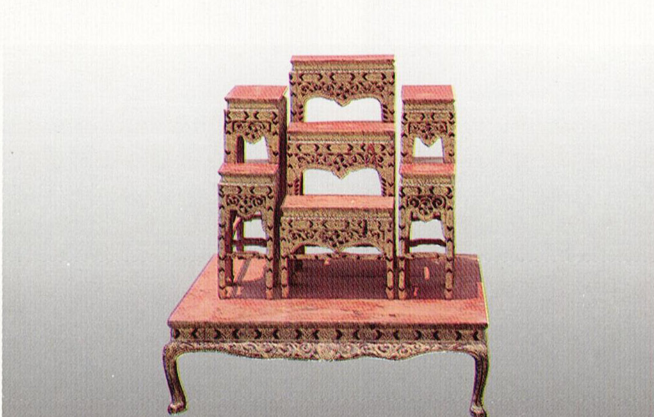

หลวงปู่หล้าอายุ ๖๓ ปี ได้สร้างงานจิตรกรรมบนผนัง (พ.ศ. ๒๕๐๔)

หลวงปู่หล้าได้สร้างธรรมาสน์แบบบุษบกด้วยฝีมือของท่าน มีลวดลายการแกะสลักตามแบบสถาปัตยกรรมล้านนา ขณะที่ท่านมีอายุได้ 32 ปี (พ.ศ. 2479)

แม้วัย 59 ปี หลวงปู่หล้าก็สามารถสร้างโต๊ะหมู่บูชา ด้วยฝีมือของท่านได้อย่างสวยงาม (พ.ศ. 2500)

ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2475

โต๊ะรับแขก สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2503

สัตตภัณฑ์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2478

ผลงาน

ผลงาน

นับเป็นเวลาอันยาวนานถึง 87 ปีที่หลวงปู่หล้าผูกพันชีวิตของท่านอยู่กับวัดป่าตึง นับตั้งแต่โยมแม่ฝากให้เป็นเด็กวัดป่าตึงอายุได้ 8 ขวบ จนกระทั่งมรณภาพ เมื่ออายุได้ ๙๖ ปี หลวงปู่หล้ามีผลงานอีกมากมายที่เป็นสิ่งปลูกสร้างโดยเป็นผู้ออกแบบ ควบคุม และร่วมลงมือทำกับศิษยานุศิษย์ดังนี้

โรงเรียนพระปริยัติธรรม

หอพระไตรปิฎก

เจดีย์

หอระฆัง

กุฏิ (ทั้งอาคารไม้และคอนกรีต)

ศาลาบาตร

หอฉัน

โรงครัว

กำแพงวัด

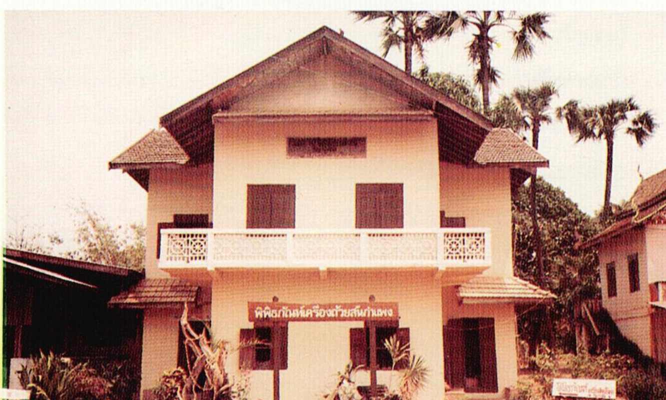
พิพิธภัณฑ์เครื่องถ้วยสันกำแพง

บรูณะปฏิสังขรณ์วิหารหลังเก่า

บูรณะปฏิสังขรณ์วัดเชียงแสน (วัดร้าง ห่างจากวัดป่าตึง 2 กม.)

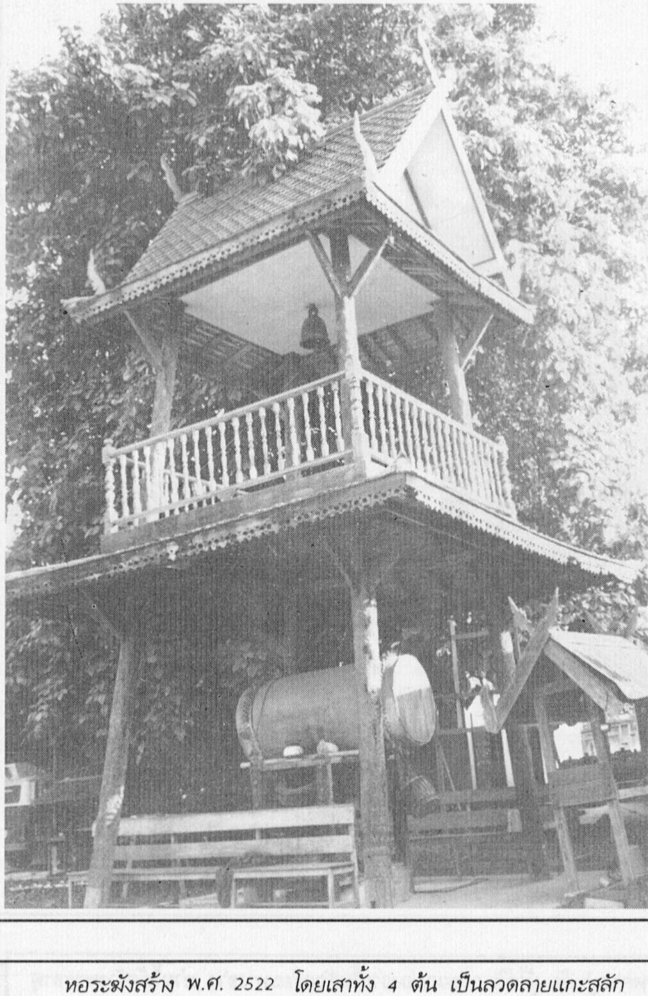
วิหารหลังเก่าวัดป่าตึง หน้าบันมีลวดลายแกะสลักฝีมือหลวงปู่หล้า
และภายในวิหารนี้ก็ยังมีผลงานฝีมือของท่านอีกเป็นจำนวนมาก

หลวงปู่หล้าได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์เครื่องถ้วยสันกำแพง เพื่อเก็บรวบ
รวมเครื่องปั้นดินเผาสมัยโบราณ ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า

หลวงปู่หล้า ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นอัจฉริยะทางช่าง ท่านได้สร้างพระธาตุเจดีย์ที่ยังคงปรากฏอยู่กระทั่งทุกวันนี้ ที่วัดป่าตึง

หอระฆังสร้าง พ.ศ. 2522 โดยเสาทั้ง 4 ต้น เป็นลวดลายแกะสลัก
หลวงปู่หล้าเป็นผู้วาดลวดลายทั้งหมด แล้วให้พระเณรแกะสลัก

การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

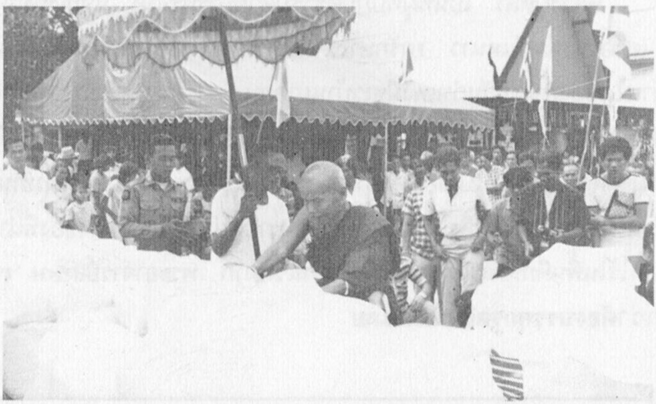
หลวงปู่หล้า บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ จนเป็นที่เลื่องลือในบุญทานมัย คือ **บุญที่สำเร็จด้วยทาน**

หลวงปู่หล้า เป็นที่ผู้ที่ปฏิบัติธรรมด้วยการบริจาค แจกเงินทอง เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มกันหนาว ยารักษาโรค ข้าวสาร ฯลฯ เล่ากันว่าหากทราบว่าหมู่บ้านใดของอำเภอสันกำแพงมีชาวบ้านยากจน หลวงปู่หล้าก็จะให้ลูกศิษย์นำสิ่งของไปแจก ต้องหิ้วหาบหามกันไปเอง เพราะสมัยก่อนไม่มีพาหนะเหมือนกับสมัยนี้ ที่ดูจะสะดวกไปเสียทุกอย่าง กุศลกิจเช่นนี้หลวงปู่ปฏิบัติมาช้านานแล้ว แต่ท่านไม่ชอบแสดงตัวจึงไม่ค่อยจะมีผู้คนทราบกันมากนัก สิ่งของที่นำไปแจกคนยากไร้ในพื้นที่กันดารแต่ละครั้งมีเป็นจำนวนมาก พระอาจารย์เกษม เขมจาโร บอกว่า**ต้องบรรทุกรถสิบล้อกันเลย**

ฤดูหนาว หลวงปู่หล้าได้เดินทางไปแจกผ้าห่มกันหนาว ให้แก่คนยากไร้ ด้วยตนเองทุกปี

การบริจาคของหลวงปู่ มีทั้งที่บริจาคที่วัดป่าตึง และเดินทางไปบริจาคด้วยตนเองยังสถานที่ต่างๆ แม้ในวัย ๙๐ เศษแล้วก็มิได้หยุดยั้ง ทั้งมิได้ย่อท้อแม้จะเป็นสถานที่กันดารอย่างเช่น บ้านอมลอง อำเภอสะเมิง

หลวงปู่หล้าบำเพ็ญทานด้วยการแจกข้าวสารให้คนยากจน ปีหนึ่งๆไม่น้อยกว่า 500 กระสอบ

การบริจาคของหลวงปู่ เริ่มอย่างจริงจังในปี 2526

- เงินทองให้แก่ผู้เฒ่าผู้แก่ไว้ใช้จ่าย
- ยารักษาโรค
- ทุนการศึกษาระดับต่างๆ
- จัดตั้งโครงการอาหารกลางวันให้เด็กนักเรียน
- จัดสรรทุนสำหรับแม่บ้าน
- แจกข้าวสาร (ปีละประมาณ ๕๐๐ กระสอบ)
- ผ้าห่มกันหนาว (ปีละประมาณ 1,500 ผืน)
- วัวควาย (รวมแล้วประมาณ 600 ตัว)

- สร้างตึกให้โรงพยาบาลสันกำแพง
- เงินซื้อเครื่องมือแพทย์ให้โรงพยาบาลนครพิงค์ (รวม 90,000 บาท โดย 10,000 บาท ได้จากรางวัลฯ และสมทบอีก 80,000 บาท)
- เงินให้โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่หลายครั้ง ครั้งสุดท้าย จำนวน 1 ล้านบาท เพื่อสมทบทุนสร้างตึกโรคซับซ้อน
- บริจาคเงินจัดห้องหลวงปู่หล้า ให้ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี" อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ จำนวน 1 แสน 2 หมื่นบาท ด้วยบุญบารมีของหลวงปู่หล้า ช่วยให้ห้องสมุดฯแห่งนี้ได้รับทั้งเงินบริจาคสมทบสร้าง และวัสดุ ครุภัณฑ์ หนังสือ รวมมูลค่าหลายล้านบาท

หลวงปู่หล้าแจกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และผ้าห่มกันหนาว รวมทั้งทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนเป็นประจำทุกปี

พระสมศักดิ์ สิริจนฺโท พระอุปฐาก แจกทุนการศึกษาให้เด็กนักเรียนตามที่หลวงปู่หล้าได้บริจาคไว้ หลังมรณภาพ เมื่อวันมาฆบูชา พ.ศ.2536

หลวงปู่หล้า บริจาคเงินที่ได้รับรางวัลพระนักพัฒนาแห่งล้านนาไทยเจริญรอยตามครูบาศรีวิชัย 1 หมื่นบาท และที่ได้รับจากผู้มีจิตศรัทธาอีก 8 หมื่นบาท รวม ๙ หมื่นบาท ให้แก่โรงพยาบาลนครพิงค์เพื่อซื้อเครื่องกระตุ้นหัวใจ

พระปลัดเกษม เขมจาโร มอบเครื่องวัดความดันมูลค่า 1 แสน 5 หมื่นบาท ที่หลวงปู่หล้าได้บริจาคไว้ก่อนมรณภาพให้แก่ รพ. มหาราช นครเชียงใหม่ ทั้งยังมีเครื่องออกซิเจนอีก 3 เครื่อง มูลค่ากว่า 6 แสนบาท ซึ่งยังมิได้มอบให้

สร้างโรงเรียนวัดป่าตึง

โรงเรียนวัดป่าตึง (สมหล้าประชาสรรค์) ที่อยู่ใกล้ๆ กับวัดป่าตึง ซึ่งโรงเรียนแห่งนี้ **"หลวงปู่หล้าเป็นผู้สร้าง"** มาตั้งแต่เริ่มแรก โดยแต่เดิมโรงเรียนวัดป่าตึง ใช้ศาลาวัดเป็นสถานที่เรียนประมาณปี พ.ศ.2494 **นายอนันต์ วงศ์คำปี น**ครูใหญ่ ได้หารือกับหลวงปู่หล้าว่า ควรย้ายหรือหาที่เรียนให้เด็กนักเรียนให้ไปเรียนกันที่นอกวัด เพราะการเรียนในวัดเด็กส่งเสียงดังรบกวนพระ หลวงปู่หล้าเห็นด้วย ทั้งบอกว่าท่านก็คิดเรื่องนี้มานานแล้ว จึงเอ่ยปากขอที่ดินสร้างโรงเรียนจากพ่อน้อยสม ซึ่งมีที่ดินอยู่ในบริเวณนั้นค่อนข้างมากโดยบอกว่า "**คนเราเมื่อตายไปแล้ว เอาอะไรไปก็ไม่ได้ ที่ฝังตัวเองกว้างศอก ยาววา หนาคืบ**" พ่อน้อยสมซึ่งเป็นลูกศิษย์ครูบาปินตาเช่นเดียวกันก็ไม่ขัดข้อง ยกให้ด้วยความเต็มใจ

หลวงปู่หล้าจึงได้นำชาวบ้านช่วยกันถางป่า ปรับพื้นที่บริเวณที่ได้รับบริจาคจากนั้นการสร้างอาคารเรียนจึงได้เริ่มขึ้น โดยหลวงปู่หล้าเป็นผู้นำในการก่อสร้างมีการแบ่งงานกันทำ ครูอนันต์ฯ เล่าว่า"**หลวงปู่หล้ารับเป็นสล่า (ช่าง) ทำบานประตูและบานหน้าต่าง**" นอกเหนือจากบริจาคเงินให้สร้างอาคารเรียนโดยมิได้ใช้งบประมาณของทางราชการแต่อย่างใด

เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระคุณของผู้ให้กำเนิดโรงเรียนแห่งนี้ ทางราชการจึงตั้งชื่อ"**โรงเรียนวัดป่าตึง**" (สมหล้าประชาสรรค์) โดย "**สม**" หมายถึงพ่อน้อยสมผู้บริจาคที่ดิน และ"**หล้า**" หมายถึง หลวงปู่หล้า อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่า อาคารเรียนหลังนี้ได้ถูกรื้อไปแล้ว เนื่องจากความเก่าและทรุดโทรม แต่หลวงปู่หล้าก็ได้บริจาคเงินให้สร้างอาคารเรียนอีก 2 หลังคือ ปีพ.ศ. 2514 สร้างอาคารเรียน 17,000 บาท ปีพ.ศ. 2535 สร้างอาคารเรียนสมหล้าประชาสรรค์ 1,500,000 บาท และในปีพ.ศ. 2530 บริจาคสร้างรั้วอีก 100,000 บาท

หลวงปู่เป็นประธานพิธีวางศิลาฤกษ์ "อาคารหลวงปู่หล้าอุปถัมภ์"
โรงเรียนวัดป่าตึง (สมหล้าประชาสรรค์) ที่ได้บริจาคเงินสร้าง 1 ล้าน
5 แสนบาท เมื่อ 16 พ.ศ. 2535

วันที่ ๒๒ กันยายนของทุกปี ซึ่งเป็นวันครบรอบวันเกิดหลวงปู่หล้า
ทำบุญด้วยการบริจาคทาน และจะมีสาธุชนที่เลื่อมใสศรัทธามากราบ
นมัสการเป็นจำนวนมาก

ท้ายเล่ม

ความสำเร็จสมบูรณ์ของหนังสือนี้ ก็ด้วยความร่วมมือร่วมแรงของศิษยานุศิษย์และผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสหลวงปู่หล้า โดยพระมหาธีรพงษ์ สิรินฺธโร ผู้อำนวยการสำนักงานมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก มอบหมายให้พระจีรพันธ์ อตฺถกาโม ถอดความจากบันทึกของหลวงปู่พระเจริญ จรณสมฺปนฺโน ตรวจความถูกต้องของเนื้อหาและคำบรรยายภาพ ผศ.รุ่งเรือง บุญโญรส หัวหน้าภาควิชาปรัชญา คณะมนุษยศาสตร์ มช. ตรวจความถูกต้องของเนื้อหา ศาสตราจารย์มณี พยอมยงค์ ผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมภาคเหนือ(ล้านนา) และอาจารย์บุญยิ่ง พยอมยงค์ ตรวจความถูกต้องของเนื้อหาทั้งหมด โดยเฉพาะเรื่องของล้านนา รวมทั้งเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์เพื่อให้หนังสือเล่มนี้ดีที่สุด สำหรับนายโฆษิต โฆษณสันติ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเชียงใหม และคณะ เป็นผู้รวบรวมเรียบเรียงและจัดทำต้นฉบับ รวมทั้งประสานงานมาโดยตลอด

ในนามของศิษย์ และศรัทธาวัดป่าตึง ขออนุโมทนาขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือนี้ สามารถผ่านอุปสรรคลุล่วงราบรื่นไปด้วยดี ขออำนาจแห่งบุญกุศลที่ทุกท่านตั้งใจทำเพื่ออุทิศถวายแด่หลวงปู่ จงส่งผลดลบันดาลให้ท่านได้รับแต่ความสุข ความเจริญชั่วกาลนาน

(พระปลัดเกษม เขมจาโร)

รักษาการแทนเจ้าอาวาสวัดป่าตึง

รูปเล่ม : อำนาจ, พิพัฒพงษ์ โทร. 283086-7

พิมพ์ : บริษัท ซี.บี.เอส. การพิมพ์ จำกัด ศรีธนาคอนโดมิเนี่ยม 2 96/174
ถนนห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ โทร. 248734

